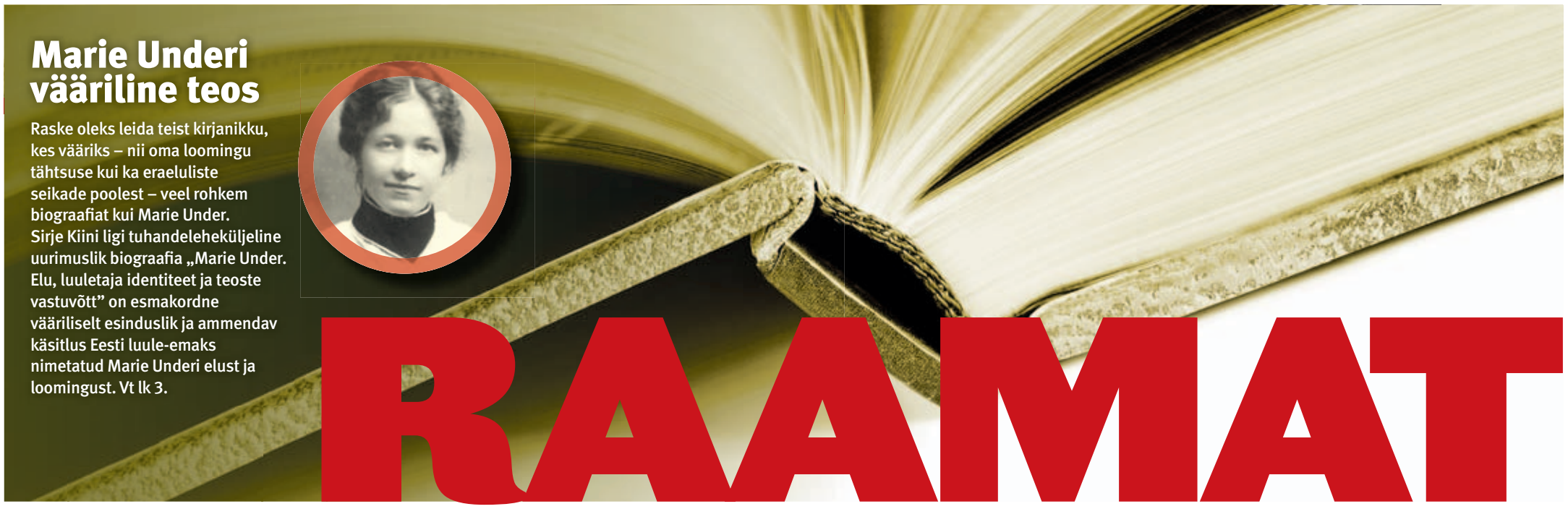

Marie Underi vääriline teos

Raske oleks leida teist kirjanikku, kes vääriks – nii oma loomingu tähtsuse kui ka eraeluliste seikade poolest – veel rohkem biograafiat kui Marie Under. Sirje Kiini ligi tuhandelehekülje uurimuslik biograafia „Marie Under. Elu, luuletaja identiteet ja teoste vastuvõtt” on esmakordne vääriliselt esinduslik ja ammendav käsitlus Eesti luule-emaks nimetatud Marie Underi elust ja loomingust. Vt lk 3.

RAAMAT

EESTI KIRJASTUSTE LIIDU AJALEHT Nr 10 (45) 10. detsember 2009

arvamus

Mõeldud ja loodud raamatufännidele

Raamatumaailm.ee on 2009. aasta kevadel loodud internetiportaal, kus saavad kokku lugejad, autorid ja raamatud. Tasuta ja ühest kohast võib leida infot uute raamatute kohta, raamatuid saab netis lehitseda, tutvuda raamatu-uudiste ja arvustustega, vaadata kirjanduskalendrit ning audioid ja videoid kirjanike ja raamatute kohta, osta raamatuid e-poest, olla osaline sotsiaalses suhtlusvõrgustikus ning pidada isiklikku virtuaalset raamaturiiulit. Pole vaja erinevatel veebilehekülgedel või Google’is raamatu kohta infot otsides aega kulutada.

2010. aasta jaanuari algul valmib Raamatumaailma sotsiaalne suhtlusvõrgustik ja virtuaalne raamaturiiul. Miks see raamatusõbrale hea on?

Isiklikku virtuaalsesse riiulisse saab lihtsalt katalogiseerida kõik loetud, lugemisel ja lugemiseks plaanitud raamatud. Raamatumaailma otsimootor leiab vajaliku eestikeelse raamatu, mille saab nupulevajutusega enda riiulisse panna. Raamatud on riiulis koos kaanepildi ning muude raamatu ja lugeja jaoks oluliste andmetega (märksõnad, arvamus, hinne jmt). Soovi korral saab kogu koduse raamatukogu või lemmikkirjanduse Raamatumaailma abil süstematiseerida.

Raamatumaailma liikmed saavad üksteise raamaturiiuleid, arvamusi, hindeid ja soovitusi raamatute kohta vaadata; raamatuid vahetada, omavahel diskuteerida, kohtuda ja autorile veebi kaudu küsimusi esitada; raamatu- ja kirjanike fänniklubisid moodustada.

Raamatusõbrad on tagasisidena Raamatumaailmale kirjutanud, et veebis raamatute lehitsemine on suurepärane ja mugav lahendus. Lugejatele meeldib konkreetse raamatu juures arvustusega tutvumine, et teada saada, mida keegi teine on arvanud või mida soovitanud. Samuti peetakse väga heaks kirjandusmaailma kajastavat kalendrit. Tänan siinkohal kõiki lugejaid tagasiside eest!

Suur tänu ka kirjastajatele, kes koostöö ja tähelepanekutega aitavad Raamatumaailma paremaks muuta.

Liitu sinagi Raamatumaailmaga www.raamatumaailm.ee. Anna Raamatumaailmale tagasisidet ja võida 500-kroonine Rahva Raamatu kinkekaart!

Aivar Sool
Raamatumaailma eestvedaja

Paabel tuleb jälle

Karl-Martin Sinijärv
Eesti Kirjanike Liit

Aasta lõpeb jälle Paabeliga – selles on midagi sümboolset. Paabel seostub keelte ja segadusega ning tõepoolest, eks meil siin üks keelte keetmine käi. Keetmine annab lootust, et sünnib tummine supp, ära sööma peame ta niikuinii ise.

Keel(ed) on mõeldud selle supi maitsmiseks. Segadus seevastu on eelduseks selginemisele. Ja selgust oleks palunud küll, kohe paljudes asjades. Uude aastasse on igati ilusam minna, kui ära kulunud aasta keerdkäigud sirgemaks loetud ja räägitud. Selle jaoks sobivad imehästi seda seltsi kokkusaamised nagu tänavune Paabel, millest lahkesti osa saama kutsume. Ja mida loodetavasti sobib meenutada siinkirjutatut üle lugedes ja kuuldut/nähtut kõrvade vahel uuesti edasi/tagasi kerides.

Teadmiseks ja meenutuseks – tegemist on traditsioonilise sündmusega, mis ühest küljest võtab hääde esinejatega vürtsitet jututubade ja mõttetundide kaudu kokku lõppeva kirjandusaasta ja annab sissevaate hetkeseisu ja üldpilti, teisalt aga pakub hüva võimalust viibida kaks päeva uuema kirjasõna seltsis. Lugejad ja loojad saavad kokku ning vaatavad rõõmus ja raevus tagasi ja edasi. Kõik on palutud, kuulamise ja vaatamise eest raha ei küsita, kohvik on avatud, sõnameistrid liiguvad ringi ning kaubastatakse kirjavara. Hea võimalus aastale õpetliku nurga alt tagasi vaadata.

Aasta oli krutskeid täis ega kiidelnud liigse lihtsusega. Tollegipoolest on letid kirjavarast lookas ning ka targa jutu huvilistest ei tule puudus. Jagub nii kuulajaid kui kuulutajaid. Sõna olla olnud Alguses ning jaguvat näikse teda Lõpuni välja. Nõnda ka sõnaseadjaid ja -teadjaid, rääkimata trükipresside vahelt ilmavalgele paisatavast verbaalsest materjalist ning maailmakõiksuse avarustes vohava müra vahelt vilgatavatest mõttevälgahtustest. Sõnu on lõpmata hulk, jätkuks vaid mõtteid, mida nendesse valada. Kõiki mõtteid ei tulegi ise kohe teoks teha, mõnikord on enam kui piisav idee-eetrit omalt poolt täiendada. Oh seda üllatust siis, kui juba õige pea leiab tuhandest tänatud mõlgutaja oma meelehelkimise sootuks ootamatus paigas – üles kirjutatuna või rakenduslises elus tiidsalt toimetavana. Head mõlgutamist ja keelelendu kõigile Paabeli sõpradele!

Selles sissejuhatuses ei kasutatud kordagi sõnu „raamat”, „kirjanik”, „kirjandus” ega „kultuur”. Ei pea kabuure kobama.

AJAKAVA

REEDE, 11. XII

Rahvusraamatukogu väikeses konverentsisaalis (Tõnismägi 2, Tallinn)
Osavõtt on tasuta.

11.00 – 12.45
Karl Martin Sinijärv: Avasõnad
Peeter Helme: Kas meil on veel lootust parandada kirjanduse abil maailma?
Kärt Hellerma: Vana ja uus: vaateid nüüdiskirjanduse muutunud paradigmasse
Berk Vaher: Kirjanduse külm sõda

13.15 – 14.45
Rein Raud: Kirjanduse võimalused
Mari Peegel: Need kolm saatuslikku tähte...
Joonas Hellerma: Massimeedia ja poeesia

15.00 – 16.30
Maire Liivamets: Eesti kirjanikud, te olete meile tuttavad!
Tarmo Teder: Kirjandus kui aristokraatia
Linnar Priimägi: Valm nüüdiskultuuri mudelina

17.00
PAABELI RAAMATUKOGU LUULEÕHTU
Rahvusraamatukogu kohvikus
Birk Rohelend, Tuuli Taul, Kaarel B. Väljamäe, Siim Aimla (saksofonil).
Osavõtt on tasuta.

LAUPÄEV, 12. XII

Rahvusraamatukogu väikeses konverentsisaalis
Osavõtt on tasuta.

13.00 – 14.30
Elo Viiding: Mõistus ja tunded
Sakarias Leppik: Kirjanduse päälisülesanne suusõnalises pärimuskultuuris
Indrek Sirkel: Kirjutamine ja trükkimine

14.45
ELU- JA ILUKIRJANDUS. Vestlusring. Vestlevad **Merle Karusoo, Märt Väljataga** ja **Olavi Ruitlane.**

17.00
UKU MASINGU PUUDUTUS. Vestlusring. Kirjanike Maja musta laega saalis (Harju 1, Tallinn). Vestlevad **Toomas Paul, Vallo Kepp, Jaan Paavle** ja **Kaupo Padar**.

uudised

Uus loodus-fotograafia õpik

Kirjastuselt Varrak ilmub tunnustatud loodusfotograafide Urmas Tartese ja Arne Aderi raamat „Loodusfoto lugu ja lumm”. Raamatu läbiv teema on teekond loodusfoto lugude ja lummani. Rohkelt illustreeritud käsiraamat sobib hästi nii loodusfotograafia algajatele kui ka professionaalidele. Raamatu üks autoritest, Eesti Maaülikooli professor Urmas Tartes pälvis esimese eestlasena võidu ühel maailma prestiižikaimal loodusfotograafia võistlusel Environment Wildlife Photographer of the Year. Võidu tõi Tartesele pilt lumekirbust lumehelbel, mis kandideeris kategoorias „Loomad oma keskkonnas”. Võidupilt on ka käesolevas raamatus sees.

Kauneimate raamatute konkurss

Alates 15. detsembrist kuni 7. jaanuarini on võimalik esitada raamatuid võistlusele „25 kauneimat Eesti raamatut” ja „5 kauneimat Eesti lasteraamatut”. Võistlusele esitatava raamatu palume koos ankeediga tuua Eesti Rahvusraamatukogu infoletti. Konkursi reglemendi, ankeedi ja raamatukogu lahtiolekuajad leiate Eesti Rahvusraamatukogu kodulehelt www.nlib.ee.

Konkursi tulemused avaldatakse järgmise aasta 3. veebruaril.

Balti Raamatumess 2010

Balti raamatumess sai alguse 1995. aastal Tallinnas ning toimub aasta-aastalt ühes Balti riigis. 2010. aastal peetakse messi taas Tallinnas. Osalemine messil annab kirjastustele suurepärase võimaluse tutvustada ja müüa raamatuid ning lugejatele kohtuda kirjanike, kunstnike ja raamatutegelastega ning osaleda erialastel seminaridel. Mess toimub 6.–8. mail 2010 Nokia Kontserdimajas, osavõtutingimused ja registreerumiseks vajaliku informatsiooni leiate www.estbook.com.

Jõuluks raamat!

Kuni 12. detsembrini kestab Rahvusraamatukogus traditsiooniline jõulukuu raamatumüük. Olete oodatud külastama!

RAAMAT
Väljaandja Eesti Kirjastuste Liit
© EKL 2009
Eesti Kirjastuste Liit

ilmunud

Kadunud kullalinna otsingul

Stephen Biesty
tõlkinud Allar Haav
80 lk
kõva köide

„Kadunud kullalinna otsinguil" võtab ette ekspeditsiooni maailma kõige salapärasemate ja võimsamate ehitiste juurde alates maiade hüljatud linnriigist kuni Jumalaema kiriku ja Sydney ooperimajani.

Raamatu lugeja saab kehastuda Indiana Jonesiks või mõneks muuks põnevaks tegelaskujuks, seigelda müstilise ajalooõpetaja Jacki postkaartide kutsel igas maailmajaos ning muukida iidsetesse müüridesse peidetud koode ja saladusi. Kõigepealt tuleb ära arvata, millega üldse tegu on ning siis tuvastada kaardil ehitise asukoht. Alles seejärel, kohalejõudnuna, näeb seikleja ehitist kogu selle hiilguses.

Kuid pelgalt kauni arhitektuuri imetlemine retkelist ei aita, tarvis on näiteks ka maiade mütoloogiat ja ajalugu uurida. Võib-olla avaneb Machu Picchu mõistatus just maiade 13 taeva ja maailmapuu legendi abil? Ehk on Jumalaema kiriku raiutud peade saladus peidus Napoléoni eluloos?

Ajalooõpetaja Jack soovitab kõike raamatus olevat eriti tähelepanelikult uurida. Nõnda pole kullalinna otsingud üksnes haarav aardejaht, vaid ka teekond ruumis, ajas ja kultuuris.

Taiji kodus

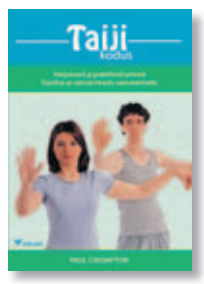

Paul Crompton
tõlkinud Kadri Viin
96 lk
pehme köide

Taiji harjutuste abil on võimalik võidelda stressi ja väsimusega ning parandada oma painduvust, lihastoonust ja tervist. Taiji harjutused panevad *qi* ehk sisemise energia kogu kehas vabalt liikuma ning soodustavad keha ja vaimu vahelist kooskõla.

Taiji harrastamine muudab sind oma kehast teadlikumaks. Lõdvestunud, kuid püsiv keskendumine on omane meditatsioonitehnikatele ning taijid on kirjeldatud kui meditatiivset liikumist. Sarnaselt meditatsioonile aitab taiji rahustada meeli ning tänapäevase elu pingetega toime tulla.

ilmumas

Ülemnuuskur Osvald jälitab jõuluvana

Christian Bieniek
tõlkinud Urmas Kaldmaa
160 lk
pehme köide

Isegi jõuluajal ei suuda eradetektiiv Osvald seanahka vedada. Selle asemel, et soojas istuda ja piparkooke näksida, läheb ta jõululaadale. Seal petab üks trikimees inimestelt raha välja ning Osvald ei saa ega taha seda tegevusetult pealt vaadata.

Ülemnuuskuri-sarja kolmandas raamatus kohtub lugeja oma vanade tuttavatega, kes on juba nii mõnegi seaduserikkuja vahele võtnud. Vaatamata sellele, et klubisse kuuluvate detektiivide enamusel eluaastaid vaid üksteist ja ühel veelgi vähem. Aga see üks on koer ja kõige tähtsam – vähemalt arvab Osvald ise niimoodi.

Tule saarele sa...

Maret Vaher

Kas te teate, kui palju on Eestis saari? Saaremaa, Hiiumaa, Vormsi ja Muhu tulevad ehk igaühele kohe meelde, mis on ka arusaadav, sest need neli saart on ühtlasi ka kõige suuremad. Ka väiksemad Kihnu ning Ruhnu on paljudele tuntud. Paljud on külastanud Tallinna lähedal asuvat Aegnat ja veel mõnda saart, aga et kokku on Eestis loetud 1521 saart, teavad kindlasti vaid vähesed, enamik inimesi jääks hätta ka paarikümne suurema saare nimetamisega.

Raamatu „Eesti väikesaared" koostajad on kirja pannud põhjaliku ülevaate enam kui 30 Eesti väikesaare ajaloost ning loodusest. 27 lugu meie saartest ja laidudest on jaotatud kolme peatükki: Soome lahe, Lääne-Eesti ja Liivi lahe saared. Saarte nimetustele on lisatud rootsi- ja ka saksakeelsed nimetused, sest üpris tihti ei ole saarte esmaasukad ning ka -nimetajad olnud eestlased.

Ka eestikeelsed sõnad, mida rannarahvas tunneb, on jäänud tänapäevasele linnainimesele võõraks: mida tähendab näiteks „tohu", „summajus" või „valastuma", selgub selle raamatu lehekülgedelt.

„Eesti väikesaared" annab suurepärase võimaluse oma silmaringi arendada ja veenduda, et meie väikeses riigis võib olla väga palju põnevaid paiku, millest midagi ei teata. Samas on teadmatus eelkõige põhjustatud asjaolust, et paljud väikesaared on püsiasustuseta, kuid see ei ole alati niimoodi olnud, pigem vastupidi. Raamatusse on kogutud mitme perekonna lugu, kelle pealtnäha eraldatud elu saartel on olnud ikkagi lahutamatu terve rahva ajaloost. Näiteks on pikemalt juttu Clamasbacki (Klamase) ja Lamboti suguvõsast, kelle esivanemad tulid Rootsist ning kelle järeltulijad on kaua saartel elanud.

Ruhnu Püha Magdaleena kirik on teadaolevalt Eesti vanim säilinud puithoone, mis valmis 1644. aastal. Kirikuuksel on säilinud samast ajast pärinev sepa tehtud snepperlukk, maalitud aknad on Dolores Hoffmanni koopiad praegu Stockholmi muuseumis olevatest algupärastest akendest, mille saareelanikud 1944. aastal kodu maha jättes ja rootsi suundudes kaasa võtsid. Foto raamatust

Kui elu meid kaugele kannab

Väikesaarte ajalugu tundub olevat üsna ühesuguselt troostitu. Kunagi asusid neil mitmed talud, külad, koolid ja ka kõrtsid. Näiteks oli Hiiumaa ja Vormsi vahel asuv imeväike Harilaid (vaevalt 0,15 km^2) omamoodi liiklustee kese, mille kõrtsis peatusid nii Hiiumaalt mandrile reisivad inimesed kui ka Peterburi ja Riia vahet sõitvad aurikud.

Reeglina oli väikesaarte asustus kõige suurem 19. sajandil, kuid 20. sajandi sündmused muutsid saarte elu tundmatuseni. Varem või hiljem olid elanikud sunnitud oma eluasemed hülgama kas käsu korras või vajadusest otsida tööd ja lastele õppimisvõimalusi, mida kodusaar pakkuda ei saa. Sunniviisiliselt tühjenenud külade asemele ilmusid sõjaväelased, pärast nende lahkumist on alles vaid mälestused ning lagastatud maa. Nii on tühjenenud näiteks Naissaar ja Pakri saared, ehkki esimesel asus kunagi kolm ja viimastel koguni viis küla.

Kuid kõik ei olegi nii lootusetu, kui esmapilgul tundub, ja ka väikesaarte elu on võimalik arendada, kui vaid tahtmist jätkub. Osalt tulevad inimesed kohale suvepuhkust veetma, osalt on saartele tagasi tulnud ka vähesed püsielanikud. Saarte elanike huvide ja kohaliku elu arengu eest seisab 1992. aastal loodud MTÜ Eesti Saarte Kogu.

On sinine taevas ta üle...

Ka inimtühjad saared ei ole sugugi kasutud, sest nii on võimalik kaitsta haruldasi taimi ning linnud leiavad rahuliku pesitsuspaiga. Sellistele saartele on juurdepääs raskendatud, see on kas siis lausa keelatud või ei ole loodud püsivat ühendust. Nii on fotograaf Tiit Tõnurist teinud tänuväärse töö – raamatu fotodelt on võimalik lindude ja loomade rahu häirimata väikesaarte ilu nautida ja pidevalt üllatuda, kui palju kaunist loodust võib mahtuda merre eksinud maalapikestele.

Samas on mitmel saarel puhkamisvõimalusi ka matkajatele ning kohalike matkaradade kohta on samuti infot raamatu kaante vahele kogutud. Iga saare tutvustus sisaldab ka andmeid huvilistele saarele pääsemise kohta.

Kindlasti on piisava huvi korral võimalik edendada turismi, mis võiks väikesaartele uue elu luua, sest vaatamisväärsused pindalalt nõnda väikestel saartel on täiesti ootamatult mitmekülgsed. Eesti kultuuri on kinnistunud neist mitmed kirjanduse või filmide kaudu – näiteks on väikselt Abrukalt pärit kirjanikest vennad Jüri ja Ülo Tuulik. Vilsandi saar toob kohe meelde Heino Väli tuntud lasteraamatu „Silver Ükssilm, Felslandi hirmus mereröövel", kuid saartel on elanud ning puhanud veel palju teisi tuntud eestlasi. Kuulsa naissaarlase Bernhard Schmidti elukäiku kirjeldab Jaan Krossi romaan „Vastutuulelaev", mida etendati ka Naissaarel Omari küünis.

Igihaljas „Mehed ei nuta" on olnud mitme põlvkonna lemmik ning seda filmi osatakse peast tsiteerida. Paljud ei tea siiski, et see on filmitud Kõinastu laiul, millel on ka praegu kasvamas sama uhke kadastik, kui aastakümneid tagasi.

Seevastu üldtuntud peaks olema Kihnu omanäoline kultuur, mis on kantud UNESCO vaimse ja suulise kultuuripärandi nimekirja.

Soome lahes asuvatelt Prangli ja Keri saarelt on leitud maagaasi, isegi naftat on otsitud, kuid tulemuseta. Kes teab, võib-olla on peale nafta veel ühtteist põnevat, mis väärib leidmist. Enne matkavarustuse muretsemist Eestimaa põnevate paikade avastusretkeks on hea võimalus pimedat talveaega kasutada mugavas ja soojas elutoas „Eesti väikesaartega" tutvumiseks.

Eesti väikesaared

Aado Keskpaik, Maret Pank ja Heli Salong
fotod Tiit Tõnurist
240 lk
kõva köide

Sõlmi endaga rahu

Piibe Kohava
toimetaja

Alustades pool aastat tagasi Simon G. Browni raamatu „Praktiline *wabi sabi*" eestikeelse tõlke toimetamist, suhtusin sellesse teosesse mõõduka annuse skepsisega – jälle üks idamaise ellusuhtumise tutvustus, kas meil neid juba küll pole! Trendikas on harrastada joogat ja mõni *feng shui* raamat on ikka kodusele raamaturiiulile sattunud, aga kui palju ratsionaalse mõtlemisega eestlane sellel tegelikult oma teadvust mõjutada laseb?

Süvenesin teksti. Ja mingil hetkel avastasin, et olin juba kolm korda oma laua taga arvutit toksivat abikaasat seganud, hüüdes: „Kuule, kas sa sellise asja peale oled mõelnud…", „Kuula, ma loen sulle…", „Tead, see on nii õige, kuidas ma varem selle peale pole mõelnud…". Sest paraku sellised emotsioonid mul, kaine põhjamaise ellusuhtumisega eestlasel seda raamatut lugedes tekkisid. Kunagi varem polnud ma osanud leida närbuvas lilleõies või vanas kulunud mööblitükis peituvat ilu. *Wabi sabi* mõtteviisi järgi sümboliseerib asjade vananemine ja kulumine aga eluringi, aitab meil mõista aja ning ilu kaduvust ja õpetab rahuldust tundma igast hetkest tema kordumatuses ja muutumises. Niivõrd erinev tarbijaühiskonna mõttemallist, et ainult uus ja ilus on midagi väärt!

Selle uue ja ilusa hankimiseks tuleb aga hommikust õhtuni rabada, vaevumata hetkekski aega võtma endasse süvenemiseks, juurdlemiseks selle üle, mida me siis tegelikult oma elult ootame. Mis on olulisem, kas lähedase inimesega koos nauditud päikeseloojang oma kätega loodud aias või järjekordne tormamine millegi poole, mida me isegi täpselt ei tea, aga mida kõik taga ajavad?

Nende ja paljude muudegi asjade üle innustabki raamatu autor Simon G. Brown meid mõtisklema. Lisaks *wabi sabi* mõtteviisi tutvustamisele leidub selles teoses ka palju praktilisi näpunäiteid, mis aitavad argisebimisega harjunud inimesel leida teed rahu ja sisemise tasakaaluni, samuti mõnusaid retsepte lihtsate taimetoitude valmistamiseks.

Praktiline *wabi sabi*

Simon G. Brown
tõlkinud Helen Haav
128 lk
pehme köide

Marie Under puudutab kogu eesti rahva hinge

PRIIT PÕHJALA

Sirje Kiini ligi tuhandeleheküljeline uurimuslik biograafia „Marie Under. Elu, luuletaja identiteet ja teoste vastuvõtt" on esmakordne väärilselt esinduslik ja ammendav käsitlus Eesti luule-emaks nimetatud Marie Underi elust ja loomingust ning nende kahe seostest.

Raske oleks leida teist kirjanikku, kes vääriks – nii oma loomingu tähtsuse kui ka eraeluliste seikade poolest – veel rohkem biograafiat kui Marie Under. Raske oleks leida teist kirjanikku, kellel oleks rohkem õigust niivõrd soliidsele ja põhjalikule esindatusele raamatukaante vahel ja kollektiivses mälus.

Marie Under oma esimese lapse, tütre Dagmariga 1903. aastal Moskvas. FOTO RAAMATUST

Kirjanik, kes vääriks pühaku nime

Sirje Kiin kirjutab raamatu eessõnas: „Igas kultuuris on kirjanikke, kes saatuslikel ajahetkedel puudutavad kogu oma põlvkonna, parimal juhul kogu rahva hinge. Kui see ime sünnib, saavad autoreist klassikud. Marie Underi luule osutus eesti rahva südamehääleks mitte ühel, vaid mitmel korral 20. sajandi jooksul.

Esimese ilmasõja ajal, Eesti Vabariigi sünni eel, vabastas Marie Underi erakordselt julge, sensuaalne armastusluule oma põlvkonna ahistavaist ajakammitsaist; Eesti Vabariigi ajal kujunes tema tippluulest ja ballaadidest eesti rahvuskultuuri küpsuse märk; Teise maailmasõja, Vene ja Saksa okupatsioonide ajal sõnastas Underi kaastundlik luule rahva traagilised kaotused; poliitilises sundpaguluses suutis just Under ülal hoida rahvuslikku eneseusku. See kõik oli kesk 20. sajandi poliitilist tragöödiat mitmekordne ime. Katoliikliku kaanoni järgi peaks sündima vähemalt kaks imet, et imetegija pühakuks kuulutada. Vaid eestlastele igiomane skepsis (ei usu jumalat ega kuradit) ning meie leige luterlus on hoidnud meid tagasi Underi luulet pühaks ja Underit ennast pühakuks kuulutamast."

Kiini uurimusliku biograafia eesmärk on anda eesti rahva ühest mõjuvõimsamast luuletajast nii terviklik ülevaade kui võimalik, kirjeldades ja analüüsides raamatus tema lapsepõlve ja vaimset kujunemisteed, suhteid sugulaste, sõprade ja armsamatega, luuleloomingu aluseid, muutumist ja vastuvõttu nii luuletaja kaasajal kui ka hiljem, kodu- ja välismaal. Uurimuses on olulisel kohal ka Underi loomingu tõlkimisega seotu; tema luulet on tõlgitud 26 keelde. Lisaks leiab käsitlemist Underi enda mahukas tõlketöö (näidendid, luule) peaaegu 20 keelest.

Kirjutatud pühendunud uurija kirega

Muuhulgas püüab Kiin vastata küsimusele, miks ei saanud Under kunagi Nobeli kirjanduspreemiat, kuigi ta esitati sellele vähemalt 20 korral. Autor kummutab raamatus mitmeid varasemaid seisukohti Underi isikuloo kohta ning lisab ka rohkesti uusi detaile ja fakte.

Kiini biograafia on kirjutatud dissertatsioonina, ent ometi ei maksaks lugejal sellest karta teaduslikkust selle sõna halvemas, keerulisuse ja kuivuse tähenduses. Vastupidi, Kiin on uuritavasse suhtunud teaduslikult selle sõna parimas mõttes – pühendunud uurija kirega, mis saadab ja haarab lugejat esimesest raamatuleheküljest kuni viimaseni.

Underi vaimsuselt ja tunnetelt rikas ja mitmekesine isikulugu avaneb monograafias sügavutimineva romaanina, mille lugemiseks ja nautimiseks ei pea olema kirjandusteadlane, isegi kirjandushuviline mitte. Kahtlemata väärivad raamatu võimalikult lugejasõbralikuks tegemise eest tänu ka toimetajad ja kujundaja.

Pole tarvidust salata, et Kiini uurimusliku teose muudab tavalugejaile kõige põnevamaks Underi armastuslugude avameelne käsitlus. Varem ei ole eesti suurima armastusluuletaja suhteid Karl Hackeri, Eduard Vilde, Artur Adsoni ja Friedebert Tuglasega nii põhjalikult tutvustatud. Samuti käsitleb Kiin põhjalikult Underi armastuskirju.

Arvukad kirjavahetused, nagu ka originaalsed arhiivimaterjalid, käsikirjad ja päevikud, on Kiini monograafias väga olulisel kohal. Uurimuses on esmakordselt kasutatud varasematele uurijatele kättesaamatuid või tundmatuid arhiive Eestis, Rootsis, Soomes, USA-s, Saksamaal ja mujal. Autor on muuhulgas läbi töötanud Underi ja Adsoni mahuka arhiivi ja kirjavahetuse, mille korrespondentide hulk ületab kahesaja piiri.

Kultuuri- ja kirjanduslooliselt kõige olulisemad ja sisulisemad kirjavahetused, mida raamatus kajastatakse, on Underi kirjad tütardele Dagmarile ja Heddale, väimehele Hermann Stockile, abikaasale Artur Adsonile, Ivar Ivaskile, Ants Orasele, Aleksander Aspelile, Friedebert Tuglasele, Henrik Visnapuule, Ants Laikmaale, Ivar Grünthalile ja Paul Rummole. Raamat on varustatud põhjaliku viiteaparatuuri ja nimeregistriga ning illustreeritud mitmesaja pildiga.

Underi tähendust eesti kultuuriloos on võimatu alahinnata. Samamoodi on võimatu alahinnata Kiini biograafiat, 15 aasta pikkuse töö tulemust, mis rahuldab lugeja huvi nii Underi elulise kui ka loomingulise palge vastu, avades portreteeritava isiku kaudu ühtlasi kogu eesti rahva 20. sajandi emotsionaalselt kaasahaarava ajaloo.

Marie Under. Elu, luuletaja identiteet ja teoste vastuvõtt
Sirje Kiin
toimetanud
Janika Kronberg ja Brita Melts
kujundanud Andres Tali
864 lk
kõva köide, ümbrispaber

Kokaraamat Eesti mõisate toitudest

TAUNO VAHTER

„Virtina kokaraamat" räägib toitudest, mida söödi umbes saja aasta eest Eesti mõisates. Raamat põhineb Selma-Mathilde Ariko käsikirjas märkmetel aastatest 1907–1909.

Selma Ariko sündis aastal 1889 Mooste vallas tollasel Võrumaal. Sepa ja mõisaproua seltsidaami tütar asus juba 16-aastaselt tööle abilisena Vastse-Nõu mõisas. Paari aasta pärast läks ta Tartusse proua Hoffmanni majapidamise ja keetmise kursustele. Kursus koosnes kahest osast – esimene lihtinimestele, teine aga mõisnike (aadlike) soost õpilastele.

Teisel kursusel õpetati aadlipreilidele peenemate roogade valmistamist. Tihti juhtus, et mõni preili ei tahtnud praktilisi töid teha ja „loovutas" selle õiguse Selmale, kes omandas tänu sellele rohkem kogemusi ja oskusi mitmesuguste hõrgutiste valmistamiseks. See tuli kasuks edaspidises töös mõisates.

Selma töötas aastate jooksul mh Luunja, Vohnja, Pilistvere ja Imavere mõisas. Virtinatööga mõisas käis kaasas suur vastutus nii enda kui ka alluvate eest. Hommikul tuli tõusta varavalges, kella nelja paiku, et mõisa laudas lüpsinaiste töö järele valvata ja kontrollida, et kõik lehmad saaksid korralikult lüpstud. Järgnes töö mõisa köögis, töölistele ja mõisaperele söögivalmistamise juhendamine, toiduainete väljaandmine, menüü koostamine, retseptide tegemine ja palju muud.

Pärast sööki tuli korraldada ka mõisa majapidamistöid, jagada teenijatele ja teopoistele tööülesandeid, korrastada riideid ja pesu, kraamida, valmis panna ja korda seada majapidamisesemed. Päev otsa kuni õhtuni olid käed-jalad tööd täis. Hiljem töötas Selma Tartus, siis kolis Tallinna, kus elas oma surmani 1963. aastal.

Vihikutest valis parimad retseptid välja Mirja von Knorring, Cordon Bleu kokakooli diplomiga kokk, kes sageli viibib ka Eestis. Mirja lemmikuteks said Selma vormiroad. Kõiki toite on võimalik algusest peale teha võrdlemisi lihtsatest komponentidest. Retseptide puhul on arvestatud sellega, et saaks kasutada praeguse aja toiduaineid. Kujunduses on peale kaasaegsete fotode kasutatud sajanditaguseid pilte mõisatest ja toidutegemisest.

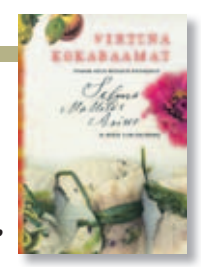

Virtina kokaraamat
Toidud Eesti mõisate köökidest
Selma-Mathilde Ariko,
Mirja von Knorring
kujundanud Angelika Schneider
152 lk
kõva köide, värvitrükk

ilmunud

Lõbusaid lugusid Eesti muusikutest
Heino Rannap
kujundanud
Evelin Kasikov
304 lk
kõva köide

Naljakas seik väljapaistva muusiku elust on sageli tabavam kirjeldus kui ammendav ülevaade teatmeteoses. Heino Rannap on kogumikus leiduvad naljalookesed kogunud konservatooriumi koridorides, muusikakooli õpetajate toas, kohtumistel, aga ka monograafiatest, ajakirjadest, ajalehtedest jt väljaannetest. Kogumiku naljades esinevad isikud on autentsed, nii nagu need on esinenud trükistes või nagu autor need otse kuulduna kirja on pannud.

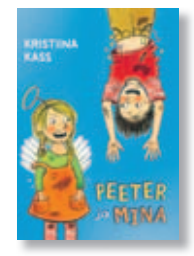

Peeter ja mina
Kristiina Kass
autori
illustratsioonid
kujundanud
Jüri Jegorov
120 lk
kõva köide
värvitrükk

Esimese klassi tüdruk Ingel ja tema suur vend Peeter sattuvad alailma plindrisse. Muidugi kogemata ja ilma pahade kavatsusteta. Mängutuhinas lihtsalt juhtub vahel nii, et elutuba mattub tolmukihi alla, naabritädi koeral läheb kõht lahti, naabrionule lendab sodi selga, isal murdub hammas pooleks või emale kukub tort sülle. Kristiina Kassi naljakaid Peetri-lugusid on varem ilmunud ajakirjas Hea Laps. Need kõik ja mõned uued lood on nüüd selle raamatu kaante vahel.

Marilyn Monroe salajane elu
J. Randy Taraborrelli
tõlkinud
Maia Boltovsky
kujundanud
Siiri Timmerman
568 lk
kõva köide

Selles raamatus visandab autor üksikasjalikke ja sümpaatseid portreid naistest, kes näitlejanna elu väga oluliselt mõjutasid, kaasa arvatud ta kasuema, seaduslik hooldaja ja vaimuhaige ema, kes mängis näitlejanna elus suurt rolli. Samuti paljastatakse esimest korda Marilyni enda vaimuhaiguse ehmatav ulatus, tema isa ja poolvenna isik ning uut informatsiooni tema suhete kohta Kennedytega.

Sihikul oli Saksamaa
Bogdan Musial
tõlkinud
Toomas Huik
kujundanud
Kaia Rähn
392 lk
kõva köide

Nõukogude Liit olevat olnud rahumeelne maa, kui Hitler seda 22. juunil 1941 ründas. Nii kinnitas kommunistlik propaganda ja räägitakse vahel tänaseni. Tegelikult viis Stalin ellu tohutu relvastumisprogrammi ning seadis juba 1920. aastail kindla eesmärgi tungida kallale Lääne-Euroopale. Ajaloolane Bogdan Musial kirjeldab uusimate arhiivileidude valguses Kremli sõjaplaane, millest tulenes bolševistliku riigi kogu sise- ja välispoliitika.

ilmunud

Vaht cappuccinol

Maeve Haran
tõlkinud Margit Tõnson
264 lk
kõva köide

Hea leib, naerusuised beebid, karged hommikud, tüdrukuteõhtud, piimavahu nilpsamine *cappuccino* pealt: need kõik on väikesed rõõmud, mis muudavad elu elamisväärseks. Ainult et mõnikord mattuvad meie elud hoopis teistsuguste meeleolude alla, ja me unustame arginaudingute võluväe. Selles inspireerivas raamatus kirjeldab menukas autor Maeve Haran, kuidas elus on tihti just väikesed asjad need, mis täidavad meid piiritu rahulolu ja õnnetundega ja tõstavad tuju paremini, kui ükski eneseabiraamat seda teha suudaks. „Vaht cappuccinol" jutustab sadadest igapäevast meelehead toovatest pisiasjadest, tuletamaks meelde, kui palju rõõmustavat on elamises.

Bard Beedle'i lood

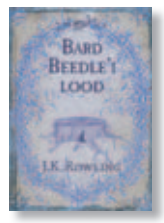

J. K. Rowling
tõlkinud Krista Kaer
120 lk
kõva köide

Selle raamatu pealkiri peaks olema lugejatele tuttav juba raamatust „Harry Potter ja Surma vägised", sest just see muinasjutukogumik aitas Harryl mõista, kuidas Voldemorti võita. Nüüd jõuavad need viis muinasjuttu ka eesti lugejateni ning nagu muinasjuttude puhul ikka, räägitakse seal ustavast sõprusest, mis annab inimestele jõudu, armastuse lunastavast väest ja tõelisest võlukunstist, mis on meie kõigi südameis. Erilise võlu annavad raamatule aga professor Albus Percival Wulfric Brian Dumbledore'i kommentaarid ja joonealused märkused. Need on vaimukad, valgustavad lugude tagapõhja ning lasevad lugejal heita pilgu võlurite maailma.

Ootus. Chadwicki perekonnakroonika 1. osa

Marcia Willett
tõlkinud Maia Boltovsky
sari „Varraku ajaviiteromaan"
336 lk
kõva köide

Elu Kindluses – vana linnuse varemetele ehitatud lossitaolises kantsis – muutub alatiseks, kui väikesed Fliss, Mutt ja Susanna 1957. aasta suvel sinna pärale jõuavad. Nende vanemad ja vanem vend on Keenias tapetud ja lapsed saadetakse Inglismaale, vanaema Freddy juurde. „Ootus" on Chadwicki perekonnakroonika esimene raamat, mis jutustab liigutava ja köitva loo Kindluses elavast Chadwickide perest.

Jookse, Jänku

John Updike
tõlkinud Kristjan Kannike
sari „20. sajandi klassika"
296 lk
kõva köide

Keskkoolis oli Harry Angstrom, hüüdnimega Jänku, korvpalliäss. Nüüdseks on temast saanud köögiriistade müüja, tal on laps ja lapseootel tipsutav naine ning möödunud ajad ei anna talle rahu. Hetke ajel jookseb Jänku kodust minema. Hargnema hakkab olevikus jutustatud sündmusteahel, kus on oluline roll juhusel. Ühe olulisema Ameerika kirjaniku John Updike'i „Jookse, Jänku" on esimene raamat tetraloogias, mis kirjeldab Jänku ja Ameerika Ühendriikide elu läbi 20. sajandi teise poole.

Naissaatana elu ja armastus

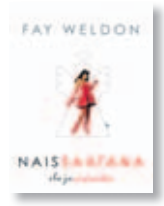

Fay Weldon
tõlkinud
Faina Laksberg
192 lk
kõva köide

Kui truudusetu abikaasa Ruthi naissaatanaks nimetab, otsustab naine mehe karistamiseks endale uue identiteedi luua ja ühiskonnas kehtivates võimusuhetes uue koha leida. Ta tahab kättemaksu, võimu ja raha, üle kõige soovib Ruth aga näha põrmu varisemas oma abikaasa armukest. Naine viib täide põhjalikult viimistletud kättemaksu, muutes oma eksiränakutel sõna otseses mõttes kuju ja identiteeti; ta omandab uusi oskusi, naudib nii võimu kui raha ning uurib ja kritiseerib kaasaegse ühiskonna tugisammaste jõudu ja jõuetust – kirikus, kohtus, hooldekodus, perekonnas ja (eelkõige) magamistoas.

Kuldne taro

Liz Dean

Komplekt tarokaartidest ja 64-lehekülgjelisest illustreeritud raamatust. Ammutanud inspiratsiooni 15. sajandist pärit tarokaartide ilust ja salapärast, on „Kuldse taro" loojad saanud valmis täiusliku kingituse, mis sobib nii pühendunud tarohuvilisele kui ka selles iidses kunstis alles algajale. Kaartidele lisatud raamatus on kirjas, kuidas kaarte ennustamiseks lauale laduda ning kuidas tõlgendada õiget- ja tagurpidi tarokaarte. Selle komplekti abil avastate taro sümbolite sügavuse ning lasete neil heita valgust oma minevikule, olevikule ja tulevikule.

Murra leiba nälgijale

Järellugu
Mae Antsu
176 lk
kõva köide

2004. aasta romaanivõistlusel ära märgitud romaani teine osa, mis toimub mõned aastad pärast eelmise romaani lõppu. Inga kohtub taas Kerstiga, möödunud sündmused tulevad meelde ja muutuvad aktuaalseks, tekivad uued probleemid ning märkamatult saab Kersti taas Inga elus olulise koha. Romaan kõneleb vanemate naiste elust, sõprusest ja üksindusest. Autor kirjeldab väga tabavalt aega, mil ollakse emotsionaalselt taas ülisõltuvad lastest, sõbrannadest, sugulastest, võõraste pilkudest ja ütlemisest.

Surmakarva

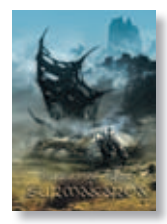

Maniakkide Tänav
192 lk
kõva köide

Eesti kirjanduses on seniajani ebaproportsionaalselt vähe zombisid ehk siis ebasurnuid, kes kas osavate surnumanajate tahtel või mingite salapäraste loodusnähtuste mõjul hauast välja ronivad – selle tühimiku on Maniakkide Tänav oma verd tarretama paneva raamatuga nüüd täitnud. Autor on kohalikele ulmesõpradele tuntud juba üle kümne aasta. 90ndate lõpus ilmunud mitu novelli kuulutasid omanäolise ja tugeva autori sündi. Esimene pöördumine pikema žanri poole tõi kaasa äramärkimise 2000. aasta romaanivõistlusel teosega „Minu aknad on puust ja seinad paistavad läbi".

Mika Waltari oma kirjutuslaua taga. Foto Soome Instituudi arhiivist

Sinuhe, egiptlase uus tulemine

Piret Saluri
tõlkija

Pisut rohkem kui aastapäevad tagasi, 18. septembril 2008, tähistati Helsingis Vanas Üliõpilasmajas Mika Waltari 100. sünniaastapäeva. Pidulik õhtu oli soomlastele Waltari-aasta tippsündmus. Peeti kõnesid, kõlas muusika ja Waltari tõlkijad üle maailma lugesid katkendeid „Sinuhest", igaüks omas keeles. Selle kavanumbri koostaja Päivi Istala oli seisnud tõsise probleemi ees: ta oli leidnud sobivad soomekeelsed tekstiosad, aga need alati ei klappinud, ei langenud tõlgetega ühte. Õnneks oli eesti keeles juba siis võtta lehekülg „Sinuhe" peatselt ilmuvast uuest tõlkest.

Waltari raamatud Eestis

Eesti keeles on Waltari tähtsamad teosed enamjaolt olemas. Õige mitmeid, eriti lühiromaane anti välja juba enne sõda. Sügaval Vene ajal ei olnud meil siin Waltari avaldamine mõistagi lubatud. Põhjuseks tema teoste sõnum, aga eriti juba 1941. aastal Nauticuse pseudonüümi all ilmunud raamat „Tõde Eestist, Lätist ja Leedust", mis nüüdseks on ka meile kättesaadav (Varrak, 2008). Lühiromaani „Fine van Brooklyn" ilmumisest „Loomingu Raamatukogus" 1969. aastal kujunes otse kirjanduslik suursündmus. Oli sulaaeg. Nõnda saigi Waltari eesti tõlgete kirjastajaks pikkadeks aastateks Välis-Eesti kirjastus „Orto" Kanadas. Kuid kodu-eestlased olid rasketel aegadel osavaks õppinud. Waltari raamatuid jõudis keeldude kiuste ka Eestisse, neid loeti hoolega, ja loeti ka „Sinuhet", mille „Orto" avaldas suure keelemehe Johannes Aaviku tõlkes 1954. aastal.

Uue iseseisvuse saabudes olukord muutus ja waltareid ilmus meil tihedasti. Aga kui täpsemalt järele vaadata: mitmed Waltari teoste uued väljaanded on uues tõlkes. Miks? „Mis Aaviku tõlkega siis lahti on, et nüüd uut teete?" on minult küsitud. Ega ei olegi midagi, tõlge lihtsalt vananeb viiekümne aastaga. Pealegi elas Aavik Rootsis. Seletuse annab ka Eestis väljakujunenud tõlkekultuur. Eestis on kombeks täpne ja autoritruu tõlge, mis muidugi ei tähenda, et tohiksime tõlkida puiselt või sõnasõnalt.

Kõige tuntum Soome romaan

Mäletan, kuidas koolitüdrukuna kusagilt laenuks saadud „Sinuhet" lugesin. Egiptus tundus nii põnev ja sõnastus nõnda eksootiline, kuidagi võõrapärase hõnguga. Nüüdseks tean, et Aaviku tõlkes on väga palju teda ennast ja tema keeleuuendust. On ka libastumisi ja väljajätteid. „Sinuhet" ongi tõlgitud eri maades erineval moel ning mitte alati ei ole tulemus päris Waltari ja päris „Sinuhe".

„Sinuhe" on maailmas kõige loetum ja tuntum Soome romaan. Seda on tõlgitud 41 keelde, raamatu ainetel on vändatud Hollywoodi menufilm. Tean inimesi, kes „Sinuhe" iga aasta üle loevad. Ka meil tuntud Soome intellektuaal Erkki Toivanen meenutab, et kohtus Kairos kahe haritud Briti egüptoloogiga. Mehed olid noorest peast „Sinuhet" lugenud ja see oli otsustanud nende erialavaliku. Tänavusel Helsingi raamatulaadal hääletasid külastajad „Sinuhe" kõigi aegade parimaks raamatuks. Soomes on „Sinuhest" avaldatud 57 trükki.

Ma ei tea, kas Waltari uurija Soomes Panu Rajala või meie Rein Veidemann suudaksid Waltari mõju ja populaarsust kirjandusteadusele toetudes ammendavalt ära seletada. Nõnda nimetangi seda nähtust lihtsalt kirjaniku ürgandekuseks. Julgen oletada, et natuke sinnakanti mõtleb ka Panu Rajala, miks muidu pani ta oma Waltari-raamatu pealkirjaks „Unio Mystica" (müstiline ühendus).

Ajalooliselt täpne

Mika Waltari kirjutas „Sinuhet" ühtekokku vähem kui neli kuud. Müstifitseeritud memuaaris „Neli päevaloojakut" (LR nr. 31/32 1996) kirjeldab ta, kuidas see toimus. Kakskümmend lehekülge mehhaanilisel kirjutusmasinal päevas oli igapäevane töömaht, kuni egiptlasi hakkas talle ilmuma unes ja ilmsi. /–/ Seejuures on „Sinuhe" arheoloogide ja ajaloolaste sõnul täpne ja vigadeta. Tekstis on tõdemusi, mis leidsid ajalooteaduses kinnitust alles hiljem. Lisaks on väitnud Prantsuse hieroglüüfideuurija Pierre Chaumelle (kes oskas soome keelt), et teose keel ja sõnajärg seisvat muistsele egiptuse keelele väga lähedal. Kuidas oli see võimalik, ei ütle Waltari ise ega oska seletada ka tema käsitlejad.

See kõik oli mul unes ja ilmsi silme ees, kui tegin „Sinuhe" uut tõlget. Ma ei tundnud end sugugi kindlal pinnal olevat. Kuid nüüd on „Sinuhe" uus tõlge valmis ja peatselt ilmumas.

Sinuhe

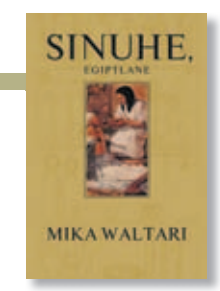

Mika Waltari
tõlkinud Piret Saluri
752 lk
kõva köide

Detsembripäike. FOTO RAAMATUST

Säriaeg, õnn ja hiilimisoskus

URMAS TARTES JA ARNE ADER
raamatu sissejuhatusest

Selle raamatu läbiv teema on teekond loodusfoto lugude ja lummani. Kuidas püüda pildi sisse põnevat sõnumit? Kuidas tabada hetki, kus sõnad on üleliigsed?

Fotograafia aluspõhimõtted on universaalsed – pole vahet, kas keskendume lähipildistamisele, kaugpildistamisele või tavapildistamisele. Ka pildistamise objekt ei muuda fotograafilise mõtlemise alustalasid. Seetõttu leiavad siit lugemisainet ka need fotograafid, kes veel looduse pildistamiseni pole jõudnud.

Fotolugude püüdmine oleks palju lihtsam, kui pildistamine ei sõltuks lugematust arvust teguritest, millel kõigil on hea pildi saamisel oma kindel roll. Õnneks aitab meid keeruliste asjade selgitamisel üks lihtne abivahend, mida kutsutakse Liebigi tünniks ja mille me nüüd otsemaid ka kasutusele võtame.

Kauni loodusfoto sünd

Saamaks aimu, kuidas võiks säärane tünn abistada meid meie mõttetöös, arutame algatuseks, missugune sarnasus on ühe ilusa loodusfoto sünnil ühe ilusa lille sirgumisega.

Et meie lill kenasti kosuks ja õitsele puhkeks, peab olema täidetud oma mitukümmend tingimust,¬ mis on ühe taime kasvamiseks üliolulised. Ja peale nende pole muidugi paha teada veel tuhandeid teisigi aiandusnippe. Hea pildi tabamisega on samamoodi. Eluliselt olulisi tegureid esineb siingi mitmekümne ringis, ja põnevaid nippe leidub küllap tuhandeid.

Lill jääb kiduraks ja närtsib peagi, kui ta ei saa pinnasest näiteks piisavalt lämmastikku. Ei aita siis seegi, kui me teda seepeale kastame kümnekordse koguse veega või teeme kolm korda putukatõrjet. Ühe teguri puudujääki ei saa kompenseerida teiste tegurite küllusega. Täpselt nii on ka pildistamisega. Edu ei taga mitte üksiku mõjuteguri ülipüüdlik optimeerimine, vaid keskendumine piiravatele teguritele. Kallist peegelkaamerast pole palju kasu, kui käes hoitud aparaat pildi uduseks väriseb või me ei taipa õigel ajal päästikule vajutada.

Kõikide kaunite lillede kasvu iseloomustava loodusseaduse avastas poolteist sajandit tagasi saksa teadlane Justus von Liebig, kes eksperimenteeris taimede valikulise väetamisega. Ta sõnastas oma avastuse miinimumiseadusena, mis ütleb, et taime kasvu piirab eelkõige see toitaine, mille hulk keskkonnas on taime vajadusega võrreldes väikseim.

Liebig illustreeris oma miinimumiseadust tünni abil, mis koosnes erineva kõrguseni ulatuvatest laudadest ja tuletas sellest järgmise piltliku reegli:

Veetase tünnis pole kunagi kõrgem, kui on selle tünni kõige madalam laud!

Mis võiks olla sellel seadusel fotograafiaga pistmist?

Nii nagu Liebigi tünnis piirab veetaset üks¬ainus kõige madalam laud, piirab ka meie foto õnnestumist mingi kindel limiteeriv mõjutegur. Ainult et fotograafilist mõjutegurit on palju raskem märgata kui madalaimat tünnilauda, mille leiame hetkega. Seepärast tuleb pildistamisel jälgida ühteaegu mitmeid võimalikke piiranguid.

Kui nüüd viidata selle raamatu sisule allegoorilist Liebigi tünni silmas pidades, näeme erineva kõrgusega tünnilaudadel võib-olla järgmisi silte: säriaeg, ava, objektide teravus, kontrast, sõnum, udune ilm, tuulevaikus, õnn, hiilimisoskus, kannatlikkus, tähelepanelikkus jne. Küllap panite tähele, et osa tünnilaudadest on selles loetelus seotud fotokaameraga, teine osa loodusoludega ja kolmas osa fotograafi enda oskustega. Ent oluline on eelkõige see, et kõik need tünnilaud on suuremal või väiksemal määral ikkagi fotograafi kontrollida.

Kui me õpime pildistamisel paremini märkama neid kõige olulisemaid kitsaskohti, muutub meie töötulemus üha sisukamaks ning meie tehtud fotod hakkavad üha enam meeldima nii meile endile kui ka teistele.

Loodusfoto lugu ja lumm. Loodusfotograafia õpik
Urmas Tartes ja Arne Ader
168 lk
kõva köide

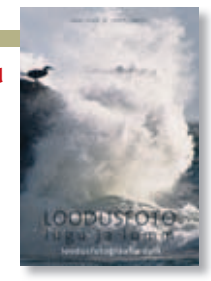

Paradiis meis enestes

Paradiis on üks koht ja üks aeg. Koht – väike küla Hiiumaa läänerannikul metsa ja mere vahel, aeg – põhiliselt 1980. aastate lõpp. See aeg ja see koht jõuavad meieni kirjadena autorilt. Realistlikus, aga samas piibelliku müütilises laadis jutustavad need pihtimuslikud kirjad korraga autori enda, ühe küla ja seal elanud inimeste lugu.

Tõnu Õnnepalu maalib oma uues raamatus värvikaid pilte selle kauge ja üksildase paiga loodusest ja aastaegadest, Paradiisi põliselanike veel tükati väga arhailisest elust, ning samas ka sellest lõbusast ajast 20 aastat tagasi, kui Eestisse tuli vabadus. Raamatut ilmestavad omaaegsed mustvalged fotod.

Tõnu Õnnepalu:

„See ei ole esimene kord, kui ma oma raamatus kirjutan sellest paigast. Ma olen seda teinud algusest peale. Aga see on esimene kord, kui ma tõesti kirjutan sellest paigast, mitte niivõrd endast selles paigas, kuivõrd sellest paigast endas. Need olid mitmes mõttes tähendusrikkad aastad. Kõik muutus. Tänane Eesti on ju hoopis midagi muud kui 1988. aasta Eesti.

Kuid veel nägin ma seal elades – ja seda mõistan ma alles nüüd – ühe hoopis muistsema maailma loojangut. Mäepealt vanaperenaine Helmi oli sündinud 1910. Ta oli veel tsaariaegne inimene. Aga see aeg, mida ta kehastas, ja mis oli veel üldse elav neis "suurest maailmast" unustatud, metsa peitunud külakestes, oli midagi veel hoopis vanemat. See, mille viimaseid pilte ja hääli ma seal veel näha ja kuulda sain, oli too tõeline vana, sajandite vanune maailm. Need inimesed on nüüd lahkunud. Need paigad on muutunud. Ja kõik see ununeb uskumatult ruttu…

Aga seegi pole peamine. See raamat on siiski millestki muust: Paradiisist, mis saabki olla vaid kaotatud paradiis, ja kuhu tagasi ei saa, aga mis ometi on alati olemas meis enestes – ja hetkedes ja paikades ja justkui ikka ootab kannatlikult meid…"

Paradiis
Tõnu Õnnepalu
200 lk
kõva köide

ilmunud

Eesti taimede kukeaabits
Toomas Kukk
415 lk
kõva köide
täiendatud trükk

Ülevaatlik taimemääraja hõlmab metsa- ja niidutaimi, umbrohtusid ja prahitaimi ning soo- ja veetaimi. Raamat käsitleb üle 1250 taime, mis ongi suurem osa Eestist leitud metsikult looduses kasvavatest taimeliikidest. Uuest, täiendatud väljaandest leiab peaaegu kõik Eestis kaitse all olevad taimeliigid, mis loodetavasti aitab neid looduses ära tunda ja vältida teadmatusest harulduste kahjustamist.

Suur kartuliraamat
Maire Suitsu
272 lk
kõva köide

Suur kartuliraamat koondab kaante vahele eestlase teiseks leivaks nimetatud kartuli kasutusvõimalusi kogu maailmast. Maaubin tuleb lauale niihästi kooritult kui ka mundris, nii külmalt kui kuumalt. Kartulit saab keeta, ahjus küpsetada, hautada, õlis keeta ehk frittida, grillida ja pannil praadida. Järele proovimist ootavad kartulisalatid ja suupisted, pudrud, kakukesed, pannkoogidvahvlid, supid ja vormiroad, koorega küpsekartulid ja kartulikoorikud, friikartulid, kartulisaiad ja -koogid. Lisaks veel arvukalt retsepte värske kartuli hiilgeajaks ning mitmeidsetmeid külmi ja kuumi lisandeid keedu- ja küpsekartulitele.

Teeme korda vanaema mööbli
Sari Sirkkiä-Jarva, Ilpo Kuparinen, Anneli Hiltunen ja Ville Lampi
tõlkinud Orvi Käsper ja Maia Kivik
192 lk
kõva köide

See raamat on sündinud armastusest vana mööbli vastu. Autorid pole otsinud tippdisainerite töid ega ajanud taga aastasadade hõngu, vaid tavalist, lihtsa joonega mööblit, mida võib leida vanavanematekodu pööningult, vanakraamiturgudelt või taaskasutuskeskustest. Raamatus käsitletakse mööbli korrastamise viise, mis austavad traditsioonilisi materjale, töömeetodeid ja -vahendeid. Raamatu näpunäidete järgi käiakse sammsammult läbi kõik restaureerimise etapid. Õpetuste abil tehakse korda kümme mööblieset, nende samade juhtnööride järgi saab asjaarmastaja teha juba iseseisvalt korda ka teistsuguseid mööblitükke.

1000 kudumismotiivi
Luise Roberts
tõlkinud Liia Tammes
288 lk
kõva köide

Kui teil on kauneid värvilisi lõngu ja te otsite huvitavat mustrit, siis on „1000 kudumismotiivi" just see raamat, mida vajate. Valida saab tuhande motiivi vahel – traditsioonilistest Islandi ja Skandinaavia mustritest põnevate piltmotiivideni, kus on peal lilli või nimetähti, aga ka lapselikke ronge, autosid, jänkusid ja teisi loomi.

Kodutoit
Kaisa Isotalo ja Raija Kuittinen
tõlkinud Maia Kivik
640 lk
kõva köide

Soome kõige populaarsema kokaraamatu järgi on valmistatud head ja tervislikku toitu juba üle saja aasta. Iga paari aasta järel ilmub sellest kordustrükk. Raamatus on meeldivalt ühendatud traditsioonid ja tänapäev, põhjamaade ja rahvusvaheline toidukultuur. Käesolev uuendatud trükk sisaldab „Kodutoidu" truude kasutajate ammuseid lemmikuid, aastatega tuttavaks saanud usaldusväärseid toiduretsepte ja küpsetamisnõuandeid. Algaja toiduvalmistaja saab peale selgete ja üksikasjaliste retseptide olulisi põhiteadmisi toiduainetest, argi- ja pidupäevaroogade kavandamisest, erimenüüdest, küpsetamisest ja hoidistamisest.

Kodune kokaraamat
Silvi Kohu
256 lk
kõva köide

Silvi Kohu uues kokaraamatus on üle viiesaja retsepti lihtsate ja koduste söökide valmistamiseks. Siin on hommiku- ja lõunasööke, pidulikke praade, magustoite ning hõrke küpsetisi. Säästlik ja tervislikust konservandivabast toidust hooliv perenaine leiab siit nõu, kuidas koduaia marjad, puuvili ja köögivili maitsvaks talvevaruks muuta. Hoidistele on pühendatud terve peatükk hulga retseptidega mahlade, kompottide, keediste ja marmelaadide tegemiseks, aedvilja hapendamiseks ja marineerimiseks, seenehoidiste ja põnevamaitseliste kastmete, vürtsiäädikate ja maitseõlide valmistamiseks.

Rallimaailma kuulsused. Sõitjad, autod, võistlused, faktid
Rein Luik
104 lk
kõva köide

See rikkalikult ja mitmete ainulaadsete fotodega illustreeritud raamat sisaldab lugusid ja fakte läbi aegade parimatest sõitjatest, autodest, rallidest, võistlustest, sündmustest ja skandaalidest. Teos kujutab endast järge kaks aastat tagasi sama autori sulest ilmunud ja väga populaarseks osutunud raamatule „Vormel-1 kuulsused".

1001 ajaloolist paika, mida elu jooksul peab nägema
Richard Cavendish
tõlkinud Heino Pedusaar
960 lk
kõva köide

Enam kui 800 vapustava fotoga illustreeritud raamat kutsub teid põnevale teekonnale, et teha tutvust kõige tähelepanuväärsemate paikadega kogu maailmas. Lugejale tutvustatakse selliseid iidse pärandi hulka kuuluvaid rajatisi nagu Suur Hiina müür, Egiptuse püramiidid, aga ka 20. sajandi olulisimaid sündmusi tähistavaid memoriaale; ühtlasi tutvustatakse maailma kuulsamaid religioosseid objekte nagu Nutumüür Jeruusalemmas või Orvieto katedraal Itaalias. Esindatud on ka valitsejate residentsid alates Versailles'st kuni Valge Majani ning suurimad lahingutandrid alates Gettysburgist kuni Somme'ini.

ilmunud

Jahimehe köök

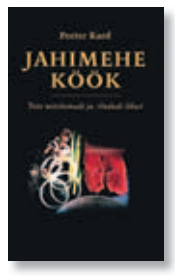

Peeter Kard
212 lk
pehme köide

Ilmunud on kolmas trükk kokaraamatust, milles on retseptid toitude valmistamiseks metsloomade ja -lindude lihast. Lisaks harjumuspärastele leiab sellest raamatust hulganisti meisterliku kala- ja liharoogade valmistaja ning oma ala asjatundja Peeter Kardi retsepte erinevatest rahvusköökidest. Tutvustatakse mõningaid ammu unustatud retsepte meie vanaemadelt ja heidetakse ka pilk kunagiste ülikute kööki. Raamatus käsitletakse erinevate ulukloomade ja -lindude liha ettevalmistamist – marineerimist ja pikkimist – ning mitmesuguseid töötlemise viise. Lisaks igale ulukiliigile sobivaid marinaade, kastmeid, lisandeid ja täidiseid.

Täielik fotograafiakursus. Harrastajast asjatundjaks

John Garrett,
Graeme Harris
tõlkinud
Urmas Alas
192 lk
pehme köide

Sellest raamatust leiate rohkesti asjalikke nõuandeid heade fotode tegemiseks, aga ka ülevaate digitaalse pilditöötluse viimastest nippidest. Õpetatav on jõukohane kõigile, sõltumata oskustest ja kogemustest. Arusaadavad, näidisfotodega illustreeritud harjutused inspireerivad kindlama käega kasutama endagi fotoaparaati, olgu selleks tipptasemel peegelkaamera või mobiiltelefon.

ilmumas

Mis teeb budistist budisti

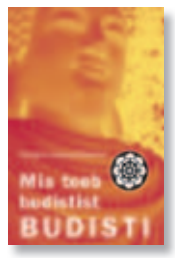

Dzongsar Jamyang Khyentse
tõlkinud
Kai Vassiljev
128 lk
pehme köide

Ei pea olema sündinud budistlikul maal või budistlikus peres, ei pruugi kanda mungarüüd ega ajada pead paljaks; võid süüa liha ning pidada oma ebajumalaks Eminemi ja Paris Hiltonit. Kõik see ei tähenda veel, et sa ei võiks olla budist. Selles värskendavas ja mõtlemapanevas raamatus heidab tiibeti budistlik õpetaja Dzongsar Jamyang Khyentse väljakutse kogu budistlikule maailmale, paljastab üldlevinud eksiarvamused ja stereotüübid. Ebatavalise sõnajõu ja originaalsusega toob ta esile budismi olemuse neljas lihtsas punktis. Khyentse sõnutsi võib tõeliseks budistiks pidada ennast ainult see, kes vastab neile küsimustele kõhklemata „jaa". Väljakutsuva stiiliga õpetaja, tuntud filmimehe, kunstniku ja kirjanikuna on Khyentse tänapäeval õpetavatest tiibeti budistlikest laamadest üks loomingulisemaid ja uuendusmeelsemaid. Raamatus „Mis teeb budistist budisti" julgustab ta meid uurima oma sügavaimaid arusaamu ja uskumusi ning õhutab tutvuma lähemalt tõelise algupärase budismiga.

Võidusamba sünd

See on raamat Eesti Vabadussõjast (1918—1920) ja selles saavutatud võidu jäädvustamisest, mis päädis 2009. aastal võidupühaks püstitatud võidusamba avamisega Harjumäel.

Mõttetu olnuks kirja panna üksnes selle samba ehitamise lugu (seda tasub kindlasti teha, kuid ajaliselt distantsilt, aastate pärast). Alustada tuli Vabadussõjast, sest võiduta selles sõjas poleks vaba Eestit ega oleks eestlased kultuurrahvana ilmselt jõudnud ka 21. sajandisse. Ja muidugi poleks siis püsti pandud ka nii palju poleemikat tekitanud võidusammast.

Vabadussõjast ja Vabaduse ristist

Raamatus on nappidele lehekülgedele koondatud Vabadussõja põhjalik ülevaade ja vaadeldud seda sõda samal ajal mujal maailmas toimunud sündmuste foonil. Ei jätnud ju Esimene maailmasõda Eestit puudutamata: Tsaari-Venemaa haardes olnud Eesti pinnal olid arvukad Vene väed. Samas sõdis umbes 100 000 Maarjamaa meest kodust sadade kilomeetrite kaugusel Vene keisrikulli huvide eest.

Et Vabadussõja tähtsust mõista, peab sellest sõjast rohkem teadma. Eriti vajab lisateavet Nõukogude ajal koolis käinute noorem põlvkond ja veelgi nooremad, kellel n-ö mälestuste mälestuste tasemel pole selle sõjaga sidet. Paljud meist ei tea midagi karmis talvepakases peetud ränkadest lahingutest ülekaaluka vastasega mõne külakese või raudteejaama pärast, kus ka paarsada Eesti võitlejat tegid ajalugu.

Ei ole mõistetud tähtsaks pidada, et eestlaste kõrval võitlesid kohalikud rootslased, baltisakslased, venelased, lätlased, juudid ja ingerlased ning Soome, Rootsi, Taani jt riikide vabatahtlikud. Et Eesti liitlaseks olid Vene valgete väed ning et abikäe ulatasid nii britid kui ameeriklased. Kui paljud meist mõtlevad jaanilaupäeval, et see on ka võidupüha – 1919. aasta 23. juunil Lätimaal Võnnu lahingus Saksa rauddiviisi ja baltisaksa *Landeswehr*'i üle saavutatud võidu aastapäev.

Selles raamatus tutvustatakse ka Vabaduse Risti – väärikaimaks peetavat Eesti sõjalist teenetemärki, mida anti välja aastail 1919—1925. Juba iseseisvuse algul kerkinud monumentidel ja mälestustahvlitel kujutati Vabadussõjaga üheselt seonduva sümbolina just Vabaduse Risti. Kalmistutelegi püstitati Vabadussõjas langenutele hauatähiseid, millesse raiuti Vabaduse Risti kujutis.

Avamisest saati on Vabadussõja võidusammas olnud väga külastatav koht Tallinnas.
Foto Arno Mikkor

Vabadussõja võidu auks ja langenute mälestuseks püüti üle-eestilist mälestusmärki püsti panna juba kohe pärast sõja lõppu ja mitmel korral aastaid hiljemgi, kuid ikka tulutult. Kord takerdus asi kunstiliste maitseerinevuste, kord poliitiliste erimeelsuste või majanduslike takistuste taha. Kuni 2005. aastani Vabadussõja võidu jäädvustamiseks tehtud katseid ja selleks korraldatud arhitektuurikonkursse ning esile kerkinud töid tutvustab raamatus omaette peatükk.

Jutustus Vabadussõja võidusamba sünnist

Mahukaim ja pildirikkaim on jutustus Vabadussõja võidusamba sünnist. Sellest kuidas läbi 2007. aasta konkursi, läbi kriitikatule, lõputute vaidluste ja tõestamiste ning aina paremat lahendust otsides sai lõpuks mõte teoks. Peale konkursi läbiviijate, samba autorite, projekteerijate, ehitajate ja igapäevaselt kaasaelejate-kaasamõtlejate on samba valmimise loos suur osa ka nendel rohkem kui 12 000 inimesel, ettevõttel ja organisatsioonil, kes Vabadussõja võidu jäädvustamist annetuse näol toetasid.

Küllap oli annetajate, aga ka tuhandete 22. juuni hilisõhtul Vabaduse väljakule kogunenud või kodus teleri vahendusel võidusamba avamist jälginud inimeste jaoks see pidulik sündmus 2009. aasta meeldejäävaim elamus. Loodetavasti jääb see öö teiste hingekosutushetkede – Rahvarinde ettevõtmiste, Hirvepargi kogunemiste, laulu- ja tantsupidude, öölaulupidude, Balti ketis seismise jt – seas kauaks meelde.

Kuigi Harjumäel kõrguv võidusammas ei pruugi kõigile meeldida, on sel ometi jutustada tulevatele põlvedele oma lugu. Ehk mõistame selle raamatu abil paremini, miks see sammas seal just sellisena seisab.

„Mõtle siis täna ja homme hetkeks sellele, mida vabadus sinule tähendab. Ja ütle mõttes tänusõnad nendele, kes selle vabaduse sulle tõid." Need olid võidusamba avamisel meie presidendi Toomas Hendrik Ilvese kõne lõpusõnad.

Vabadussõjast võidusambani

Jaak Pihlak,
Alo Lõhmus,
Lauri Vahtre,
Rainer Sternfeld,
Andri Laidre
200 lk
kõva köide, 238 illustratsiooni

Uus prantsuse keele õpik algajale

Triinu Tamm, Leena Tomasberg

Eesti tüdruk Katariina sõidab pooleks aastaks Erasmuse stipendiumiga Pariisi õppima. Ta sõlmib seal suhteid teiste üliõpilastega, nii prantslaste kui ka välismaalastega, korraldab oma elu suures Pariisi linnas. Just sellise loo kaudu soovib uus prantsuse keele õpik „Quartier Latin" õpetada selgeks prantsuse keele algtõed. Sealt ka õpiku nimi: Ladina kvartal Pariisis on sajandeid olnud üliõpilaselu keskus.

Küllap võiks iga õpetaja oma elus kirjutada (vähemalt) ühe õpiku. Igal õpetajal tekib töö käigus arusaam, kuidas peaks õpetama, et head tulemust saavutada, ilmselt koguneb tal hulk lisamaterjale, mida ta just oma õpilastele mõeldes on välja töötanud. Nii tundus ka meile pärast enam kui kümne aasta pikkust prantsuse keele õpetamise kogemust, et aeg on küps kirjutada oma õpik.

„Quartier Latin'i" peamine sihtgrupp on üliõpilased ja gümnaasiumiõpilased ehk tulevased üliõpilased – õppijad, keda me oma isikliku kogemuse põhjal kõige paremini tunneme.

Õpikus on neli suuremat temaatilist alajaotust, mis jagunevad omakorda viieks õppetunniks. Neile järgneb üks kordav ja kokkuvõttev, veidi suuremat iseseisvat tööd nõudev tund, mis valgustab mõnd Pariisi või Prantsusmaa tahku. Euroopa keeleõppe raamdokumendi järgi katab „Quartier Latin" A 1. ja osaliselt ka A 2. taseme.

Viimasel ajal räägitakse keeleõppes palju iseseisvast õppijast, kes teadlikult mõtestab oma õppeprotsessi, ja nii püüab ka „Quartier Latin" ärgitada õpilast kaasa mõtlema ja tähelepanelik olema: näiteks peab õppija sageli näidete põhjal ise sõnastama grammatikareeglid. Samas on õpiku lõpus põhjalikum grammatika ülevaade koos eestikeelsete seletustega.

Kommunikatiivsele meetodile omaselt oleme lähtunud igapäevastes suhtlusolukordades tarvilikest keelenditest, millega tutvutakse elulistes dialoogides. Oleme püüdnud sellega liita süsteemse lähenemise, et luua niiviisi kindel vundament edasiseks keeleõppeks. Meie eesmärgiks ei olnud kiirelt võimalikult paljudest teemadest üle libiseda, arvestasime pigem õppijaga, kelle keelehuvi jääb püsima ka pärast algkursust.

Prantsuse keele häältdus tekitab eesti õppijas alguses sageli hämmeldust: reast tähtedest jääb teinekord järele vaid mõni häälik. Seetõttu on õpikus läbiv häälduskursus (koos CD ning ülevaatliku osaga õpiku lõpus) ja hulk harjutusi hääldusele lihvimiseks. Ka kuulamismaterjali on küllaltki palju – oleme arvestanud olukorraga, et eesti õppija ei kuule oma igapäevaelus prantsuse keelt tõenäoliselt mitte eriti sageli. Komplekti kuulub ka töövihik, milles leiduvad kirjutamist nõudvad kuulamisülesanded ja õpitu kinnistamiseks vajalikud iseseisva töö harjutused.

Õpiku valmimisele on kaasa aidanud ka Prantsuse Kultuurikeskus Tallinnas.

Quartier latin

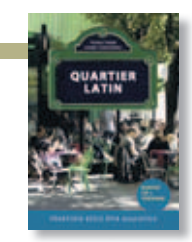

Triinu Tamm ja
Leena Tomasberg
220 lk
pehme köide
ilmub jaanuaris

Igavikuline luureraamat

DAVID VSEVIOV

Kuigi luuramine peaks juba iseenesest olema põnevust, pinget ning peadpööritavaid ootamatusi pakkuv tegevus, on paljud selle valdkonna saavutustele ja tegelastele pühendatud raamatud suhteliselt igavad. Seda peamiselt põhjusel, et nad on kirjutatud kas asjaarmastajatest kiibitsejate või vaikimiskeeldudega raamistatud pensionipõlve nautivate endiste professionaalide poolt. Igatahes on nad kammitsetud kas teadmatuse või liigsete teadmiste ahelatega.

Sir Paul Dukes elas Nõukogude Venemaal seitsme eri identiteedi all. FOTO RAAMATUST

Kaasahaarav mälestusteraamat

Sir Paul Dukesi kirjutatu on vaba sulelend. Pigem kaasahaarav mälestusteraamat. Raamat inimese sulest, kellel on ka tegelikult (erinevalt paljudest viimasel ajal laviinina ilmuvatest kohalikest elulookirjeldustest) selja taga eluperiood, millest on midagi oma pereringist laiemale publikule jutustada. Seejuures jutustada oma nimel ja võrdlemisi vabalt. Ning see jutustus, mis originaalvariandis pandi inglise keeles kirja 1938. aastal, pole kaotanud paljuski aktuaalsust (põnevusest rääkimata) samuti tänasel, 60 aastat hilisemal ajal. Seda eriti eesti lugeja jaoks.

Paul Dukesi lugu, mis on pühendatud 1909. aastast kuni 1923. aastani Briti salateenistust SIS juhtinud George Mansfield Cumming-Smithile, kelle pärisnime, nimetades teda lihtsalt Pealikuks, ei teinud autor tõelise luurajana teatavaks isegi 15 aastat pärast oma ülemuse surma, viib meid 1917.–1920. aastate Venemaale. Ehk aega, mis hõlmab pöördelisi sündmusi nii Venemaal kui ka maailmas tervikuna. Ning luurajana polnud Paul Dukes kaugeltki ainult nende sündmuste pealtvaatajaks, vaid paratamatult ka osavõtjaks, elades ja toimetades Nõukogude Venemaal seitsme erineva identiteedi all.

Nii ei jäänud ta paljuski alla „suurtest" revolutsioonieelsetest revolutsionääridest, kes saavutasid erilise maskeerimisvilumuse võltshabemete, -vuntside ja aknaklaasidega prillide kandmisel. Selles veendumiseks tasub vaid avada Paul Dukesi raamat 123. leheküljel, kus autor on jäädvustatud Jossif Afirenkona, Sergei Ilicina, Aleksandr Markovitšina ja Aleksandr Bankauna ning seejärel võrrelda seda väikese fotoga, mis kannab allkirja „ise".

Head raamatud ei vanane

Paul Dukesi tegevus luurajana langeb Eesti riigi sünniaega ning kuigi Suurbritannia Balti Nõukogu patrooni krahv Carlisle` poolses raamatu saatesõnas juhitud tähelepanu seosele Paul Dukesi tegevuse ja 2. veebruaril 1920. aastal allkirjastatud Tartu rahulepingu vahel on vast mõningal määral ülepingutatud, pole samas mingit kahtlust, et Briti luurajal oli vaieldamatu roll selles, et ajalugu valis oma kulgemiseks sängi, mis viis Eesti riigi tekkimiseni.

Loomulikult pole tänane maailm oma loendamatute tehniliste leiutistega jätnud puutumata ka seda valdkonda, millega tegeles omal ajal Briti salaluure punasel Venemaal. Ja kes siis meist poleks lugenud imelistest luuresatelliitidest, mis kümnete kilomeetrite kõrguselt on võimelised fikseerima sõiduautode numbreid ja pealtkuulamisaparaatidest, millede kuulmisvõime ulatub betoonmüüride taha. Kuid siis ilmub järsku koos kohaliku spioonilooga ajalehtede esikaantele kellegi habetunud Portugali ärimehe pilt. Pilt, mis ütleb meile, et vanad mängud käivad ikka veel edasi – identiteete vahetatakse ja maskeerivaid habemeid jätkuvalt kasvatatakse-pügatakse.

Seega tuleb ilmselt väita, et Paul Dukesi tänapäevased kolleegid pole kaugeltki visanud püssi põõsasse, ehk loobunud klassikalistest võitlusmeetoditest. Mis järjekordselt kinnitab tõdemust, et head raamatud ei vanane ning neid tasub lahtiste silmadega lugeda.

ST 25 lugu Briti salaluure teenistuses punasel Venemaal
Paul Dukes
336 lk
kõva köide

Nii algas Suur Isamaasõda

JAAN MARTINSON
www.ohtuleht.ee/raamatublogi

Järjekordne raamat, mis lõhub Teise maailmasõja müüte ehk siis üritab selgitada, mis tegelikult toimus 22. juunil ning paaril järgneval päeval, kui Saksamaa Nõukogude Liidule kallale tungis.

Või kas saab öelda järjekordne raamat? Palju meil neid müüte murdvaid teoseid siis nii väga kirjutatud, saati maakeelde tõlgitud on? Õigupoolest vaid Viktor Suvorovi kümmekond põhjalikku raamatut ja kõik. Muud justkui ei meenugi.

Jah, Teise maailmasõja ajalugu peegeldavaid raamatuid ikka ilmub, enamasti kõrvaliste ehk mitte venelaste või sakslaste sulest, kuid kahjuks on neis kõikides kirjas kindlad dogmad – rahuarmastav N. Liit kaitses end vallutajate eest, Stalin oli löönud targad väejuhid mättasse, sestap ka esmane allajäämine Saksamaa võimsale tanki- ja lennuväele jne.

Müüdid on visad murduma. Sel suvel tõdeti esmakordselt Eesti televisiooni ühes saates, et äkki oli Saksamaal vaja N. Liitu esimesena rünnata, et jõuda ette ja päästa Euroopa? Sest tegelikult pidas maailmavallutuse plaane eelkõige N. Liit ning koondas juba vägesid otsustavaks rünnakuks piiri äärde. Võttis aega, enne kui siinmail julges keegi hakata kahtlema seni meile pakutud ajaloo tõepärasuses. Aga Suvorov on selles kahelnud juba ju kaks kümnendit.

Kui „Katastroofi anatoomiat" lugeda eelteadmisteta, peab tõsiselt keskenduma, et aru saada vägede liikumisest ja sündmustest ning nende tagajärgedest. Kes varem analoogset kirjandust uurinud, sel on kergem.

Kindlasti ei või väita, et antud raamat avab meile tõe (samas ei saa ka väita, et raamat tõde ei ava). Ent faktid panevad mõtlema, et Teise maailmasõja, õigemini Suure Isamaasõja, senine ajalugu on totaalses väändes. Kindlasti tunduvad selle raamatu väited tõepärasemad kui venelaste seni kirjutet ajalugu. Ja kui liita juurde Suvorovi raamatute teesid, saab asi veelgi kindlam.

Vahelepõikeks: Solonin lükkab mõned Suvorovi väited ümber, toimuks justkui vaidlus, et leida tõde. Aga üheskoos pilbastatakse senine ajalugu täielikult.

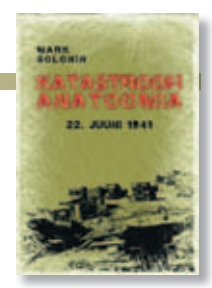

Katastroofi anatoomia
22. juuni 1941
Mark Solonin
tõlkinud
Andres Undrul
350 lk
kõva köide

ilmunud

Kõikumatus usus ja vankumatus tahtes. Kirjutisi ja sõnavõtte 1989-2008
Enn Tarto
354 lk
kõva köide
+ DVD dokumentaalfilmiga Enn Tartost

Enn Tarto on oma noorusest, 1950. aastatest peale olnud pühendunud Eesti riikliku iseseisvuse taastamisele. Selle eest heideti ta kolm korda Nõukogude Liidu vangilaagritesse, kus ta viibis kokku 14 aastat, viimati vabanes Vene vanglast 1988. Eesti iseseisvuse taastamise aegu ja juba taastatud Eesti Vabariigis on ta visalt tegutsenud mitmel rindel: Balti Apelli üks koostajaid, Eesti Kongressi juhtivtegelane, üks Kaitseliidu taastajaid, Riigikogu liige, Paneuroopa Eesti ühenduse president ja represseeritute organisatsiooni „Memento" üks juhte. Selles paljude fotodega kogumikus on Enn Tarto olulisemad kõned ja artiklid ajavahemikust 1989-2008.

Tiigrid poris
Tankikomandöri mälestused
Otto Carius
224 lk
kõva köide

Loo on kirja pannud 1944. aastal Wehrmacht'i noorim Raudristi tammelehtedega Rüütliristi kavaler, tankikomandör, hiljem ühe „Tiigrite" kompanii ülem, sõja jooksul üle 150 vaenlase tanki hävitanud leitnant Otto Carius.

Raamatu raskuspunktiks on lahingud Neveli, Narva ja Daugavpilsi piirkonnas, enamasti aladel, mis olid tankivõitluseks täiesti sobimatud ja kus Teise maailmasõja lõppfaasis kujunesid välja täiesti uued tegutsemispõhimõtted.

„Tiigrid" olid nn üksikvõitlejad jalaväe toetusel, kuid tankitõrjerelvade ja piisava suurtükituleta hävis viimane harilikult ülekaaluka vastase rünnakus. Tankid olid enamjaolt kõige eesmisel liinil ning tegutsesid tihedas koostöös jalaväelastega ja pioneeridega. Seda tähelepanuväärsem on autori püsiv tankimehehing: uljus ning ettenägelik ja kaval taktika aitasid Cariusel uskumatuid tulemusi saavutada.

Cariusel oli sõjas erakordselt õnne ellu jääda, kuigi ta võitles aastaid eesliinil ning vaenlase kuulid ja mürsud möödusid temast napilt. Ka sõjavangist õnnestus tal kiiresti vabaneda. Tänaselgi päeval köidab Carius lugejat oma vahetu jutustusoskusega.

Vene impeeriumi hukk
Otto Tiefi valitsuse ministri mälestused I maailmasõja päevilt
Arnold Susi
425 lk
kõva köide

Raamatu põhiteemad on Arnold Susi õpingud Petrogradi Ajaloo- ja Filoloogiainstituudis 1915. ja 1916. aastal, seejärel mobiliseerituna Peterhofi lipnike koolis, osalemine 1917. aasta Veebruarirevolutsiooni sündmustes ja korraldajana Petrogradis toimunud eestlaste suurmanifestatsioonis, võitlus Galiitsia rindel ning taandumine sealt, lühiajaline viibimine punases Petrogradis vahetult peale Oktoobrirevolutsiooni ning tagasitulek kodumaale.

Autor on Eesti 20. sajandi ajaloos tuntud õigusteadlase, demokraadi ja 1944. aasta Otto Tiefi valitsuse ministrina. Sama aasta 10. oktoobril ta arreteeriti ja mõisteti keheksaks aastaks vangilaagrisse, lisaks kaheksaks aastaks asumisele. Vangistuses tutvus ta tuntud dissidendi Aleksandr Solženitsõniga.

Käesoleva mälestusteraamatu käsikiri valmis Arnold Susil Hakassia vabariigi pealinnas Abakanis asumisel olles aastatel 1957–1960. Olles pealtnägijana nende sündmuste keskel, kirjutab ta kõigest just nii, et anda enda arvates piisavalt üksikasjalik pilt ja hinnang Venemaal neil keerulistel aegadel toimunust.

Sõdur Preisimaalt
Kaitselahingud Ida-Preisimaal 1945. a ning sõjavangielu Eestis ja Venemaal
Rudi Mallas
136 lk
kõva köide

Ida-Preisimaalt pärit noore sõduri mälestused kaitselahingutest 1945. aasta alguses Ida-Preisimaal, tsiviilelanike põgenemisest, vangilangemisest Punaarmeele ning elust sõjavangina okupeeritud Eestis ja Siberis kuni tagasipöördumiseni kodumaale.

Autorist, Ida-Preisimaa taluniku pojast, sai Teise maailmasõja lõpus, aastal 1945 otsene osaleja suures sõjas. Ta oli sel ajal kõigest 17-aastane. Noore poisina pidi ta saatuse tahtel osa saama sõjakoledustest, mis ühtviisi puudutasid nii rindevõitlejaid kui ka tsiviilisikuid. Punaarmee hirmuteod 1944. aasta sügisel Ida-Preisi külas Nemmersdorfis ja mujal vallandasid hiiglasliku tsiviilelanikest põgenike voolu. Rudil tuli neljatorulise õhutõrjesuurtükiga kaitsta põhiliselt sõjapõgenike teid Vene lihuniklendurite eest, kes madallennul põgenikekolonne ründasid.

Ka tuli tal osaleda kaitselahingutes Heiligenbeili linna juures, mis oli Punaarmeele viimane takistus teel Königsbergi peale. Väeüksus, kuhu ta kuulus, jäi kotti. Tema vangilangemisel karjusid punaarmeelased oma komandörile: „Lase ta maha!" Rudi õnneks jäeti ta siiski ellu. Edasi tuli tal läbi teha ränkraske vangipõli okupeeritud Eestis ja Venemaal. Teda vaevasid pidevalt koduigatsus, nälg ja külm. Eestlastesse suhtub Rudi Mallas suure lugupidamisega ja mäletab veel rohkesti eestikeelseid väljendeid.

uudis

Uus ajalooraamatuklubi kutsub liituma

Kirjastus Grenader kutsub liituma vastloodud ajalooraamatuklubiga Grenader, mis pakub põnevat lugemist ja kaasamõtlemist ning muidugi väärt ja soodsa hinnaga raamatuid. Pakume võimalust leida oma raamaturiiulile väärilist täiendust raamatute näol, mis käsitlevad nii Eesti kui ka maailma lähemat ajalugu, eelkõige Teise maailmasõja aegset perioodi. Anname välja eesti oma autorite ja ka tõlkeraamatuid. Klubliikmed on oodatud uute raamatute esitlustele ja autorikohtumistele ning muudele üritustele. Loe lähemalt ja liitu internetis aadressil www.grenader.ee

Top 10

TEA ja ILO raamatute 2009. aasta TOP 10

1. TEA entsüklopeedia
2. TEA laste- ja noorteentsüklopeedia. I-III köide
3. Eesti muinasjuttude kuldraamat
4. Eakate terviseentsüklopeedia
5. Eesti lasteluule kuldraamat
6. Suur käsitööraamat lastele
7. TEA taskuentsüklopeedia
8. Maailma müüdid
9. Inglise-eesti sõnaraamat
10. Laste suur kokaraamat

ilmunud

Olev Soans. Eesti kultuuriloolised kaardid
koostanud Jaan Tamm
120 lk
kõva köide

Graafik ja pedagoog Olev Soans (29.05.1925–28.04.1995) alustas kunstnikuteed raamatuillustraatori ja plakatikunstnikuna, kuid üldsusele sai ta tuntuks eelkõige oma infograafiliste kultuurilooliste kaartide kaudu.

Esinduslikus trükises kirjeldatakse tema sügavtrükitehnikas kaarte kuue erineva teema all: arhitektuur, loodus, kultuurilugu, regioonid-linnad-institutsioonid-sündmused, rajoonid-maakonnad ja saared.

Raamat annab ülevaate Olev Soansi meeskonnatööna valminud mahuka kaardikogu 39 kaardist. Kaardi legendi toetab kirjeldus ja 3–4 vinjetti igast kaardist ning ingliskeelne kokkuvõte.

Tao lood
Solala Towler
192 lk
kõva köide

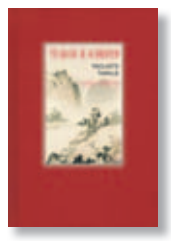

Väga pidulik kangasse köidetud kinkeraamat iidsete tarkuseterade ja mõistujuttudega.

Taolaste tarkus on vastu pidanud tänase päevani kogu maailmas, aidates loodust mõista ja hoida. Need metafoorsed lood, olgu siis muigamapanevad või tõsised, tunduvad täna sama olulised ja õpetlikud kui muistsete hiina keisrite ajal. Omaette väärtuseks on jutte ilmestavad mustvalged fotod Hiina mägedest, koskedest ja kuristikest oma ala tõeliselt meistrilt, rahvusvaheliselt tunnustatud loodusfotograafilt John Cleare'ilt. „Tao lood" on raamat, mis sobib kingituseks nii õpilasele-elluastujale kui ka õpetajale. Neis lugudes sisalduv elutarkus pakub tuge ka nüüdsel rahutul ajal.

Kas TEAte?

Mitu uut eesti lastekirjanike raamatut on TEA ja ILO Kirjastuses 2008. ja 2009. aasta jooksul kokku ilmunud?

a) 68
b) 75
c) 83

Valige õige vastusevariant ja saatke see TEA Kirjastusse meiliga raamat@tea.ee või postiga: Liivalaia 28, Tallinn 10118. Õigesti vastanute vahel loosime välja 10 Eesti muinasjuttude 2010. aasta kalendrit. Õige vastus novembrikuu küsimusele: „Lapse terviseentsüklopeedia", „Pere terviseentsüklopeedia" ja „Eakate terviseentsüklopeedia" tõlkimise juures on konsultantideks olnud 51 eesti arsti.

Saame tuttavaks!

KÜSITLENUD MARTIN MILLER

Kümmekond aastat ei ole täiskasvanuile ilmunud ühtegi eesti keele algajate õpikut ja nüüd korraga tulite välja kolme täismahus uue õppekomplektiga – ingliskeelsega, venekeelsega ja soomekeelsega. Silva Tomingas, millest tuli idee eesti keele õpikud samaaegselt eri keeltes välja anda?

Uue, algajaile mõeldud eesti keele õpiku järele ongi praegu paljudes keeltes suur vajadus, sest eestlastega suhtleb iga päevaga aina suurem hulk teistest rahvustest inimesi, kes tahavad eesti keelt omandada ning Eestit ja eestlasi tundma õppida. Eriti suur nõudmine on olnud iseõppijaile sobivate õpikute järele, ja seda minu uued õpikud ju ongi.

Kolme õppekomplektiga tulin korraga välja aga sellepärast, et neljas, saksakeelne, pole veel valmis. See ilmub uue aasta algupoolel, ja teistes keeltes pole ma veel tööd alustanudki, kuigi õppijate surve on suur ka araabia-, hispaania-, rootsi- ja ukrainakeelsete eesti keele õpikute väljaandmiseks. Paljudes maades (s.h araabia maades) tunnevad eesti keele õppimise ja Eesti kultuuri vastu huvi ka turismialal tegelevad inimesed, keda õpetades olen oma õppematerjale testinud ja arendanud.

„Saame tuttavaks!" on teie äsja ilmunud eesti keele õpikute nimi, milles olekski nagu üleskutse nii eesti keele, eestlaste kui ka Eestiga tutvumiseks. Te olete esitlustel rõhutanud, et tegemist on uudsete ja ebatraditsiooniliste õpikutega. Mis need õpikud eriliseks teeb?

Tegemist on tõepoolest üsna erilaadse ja originaalse lahendusega: eesti keele õppimise käigus saab lugeja oma emakeeles tutvuda ka Eesti ajaloo ja kultuuriga, ja mis veelgi huvitavam, õppida tundma eestlasi ka läbi kultuuridevaheliste erinevuste prisma. Eri rahvustele eesti keelt õpetades olen alati püüdnud eestlasi nende silmade läbi näha. Me ise ei mõista tavaliselt, kui erinevad me teiste meelest tegelikult oleme – kelle jaoks ebaviisakalt otsekohesed, kelle jaoks individualistlikud ja tõrksad, kelle jaoks liiga familiaarsed või hoopis liiga ametlikud.

Eestlaste eripära olen välja toonud läbi huumori, mida vürtsitavad Rein Lauksi karikatuurilaadsed illustratsioonid eestlaste iseloomust, uskumustest, harjumustest. Minu õpikutes on eestlaste ja Eesti tutvustamisele pööratud vast sama palju tähelepanu kui eesti keele õpetamiselegi. Päris erandlik on aga see, et õppija saab oma värskeid teadmisi nii eestlaste kultuurierinevuste kui ka Eesti ajaloo ja kultuuri osas testida – iga peatüki kohta on lisaks keeletestidele antud ka ajaloo ja kultuurierinevuste testid.

Uute õppekomplektide autor Silva Tomingas esitles soomlastele loodud õpikut Helsingis.
FOTO TOOMAS DETTERNBORN

Õpikud teeb eriliseks veel seegi, et nende kujundus (kujundajaks Krista Saare) kannab selgelt rahvuslikku iseloomu ja igas peatükis on oma rahvuslik ornament. Rohke fotomaterjal (üle tuhande foto) annab mitmekülgse pildi Eestimaast, selle kultuurist ja loodusest ning ka inimestest. Esmasel tutvumisel eesti keelega leiab õppija (eriti kui ta on kaugelt pärit) siit igakülgset tuge nii mahuka pildimaterjali kui ka oma emakeelsete kommentaaride näol. Lisaks aitab õppijat ka audiomaterjal, mis haarab praktiliselt kogu õppematerjali koos sõnastikuga: õpikuga koos on 4 mahukat CD-d ja osa materjalist ka internetis.

Kuigi uued õpikud on alles trükisoojad, olete neid jõudnud esitlemas käia New Yorgis ja Helsingis, kus kuuldavasti juba ka müügiedu olnud. Kas kavatsete neid esitleda ka Moskvas?

Olen oma õpikuid esitlenud tõesti juba mitmel pool ka väljaspool Eestit – Ameerika-Eesti Kaubanduskoja kaudu New Yorgis, Tuglase Seltsi kaudu Soomes, kuid ka Saksamaal, Rootsis ja mujal. Seni on vastuvõtt olnud küll fantastiline. Helsingis Mardilaada ajal soomekeelse raamatu esmaesitluse järel müüsime kõik kaasavõetud raamatud ära ning saatsime kulleriga suure tellimuse Soome veel järele. Ingliskeelse õpiku tellimusi on kümnetest maadest ja vastukajad on seni olnud positiivsed. Venekeelse õpiku esitlused ongi alles ees: need on planeeritud mitmes kohas Ida-Virumaal, s.h Narvas, kuid kindlasti ka Moskvas ja Peterburis.

Mida peate oma eesti keele õpikute juures enda kõige suuremaks saavutuseks ja nende õpikute senise edu põhjuseks?

Minu eesmärgiks oli luua täielikule ehk nullist algajale selline õpik, millega ta oma emakeeles ilma kõrvalise abita lihtsalt ja mõnusalt saaks meie keele, maa ja rahvaga esmast tutvust teha. Ma olin lubanud oma paljudele õppijatele maailma eri paigus (Venezuelas, Sri Lankal, Indias, Venemaal, Soomes, Egiptuses), et need õpikud tulevad huvitavad. Huvitavaid algajate õpikuid iseõppijatele on erakordselt keeruline teha. Lootsin tänapäevase siduda traditsioonilise ja rahvuslikuga. Usun, et saavutasin selle.

Saame tuttavaks! Viron kielen alkeet
Silva Tomingas
344 lk
pehme köide

Saame tuttavaks! Эстонский язык для начинающих
Silva Tomingas
344 lk
pehme köide

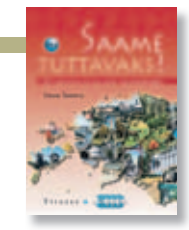

Saame tuttavaks! Estonian for beginners
Silva Tomingas
336 lk
pehme köide

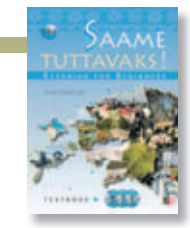

Laevad, mehed ja meri

VELLO MÄSS
autor

Valgustatud laternaga Keri tuletorn raamatu esikaanel on üks Soome lahe vanimaid ja paljunäinumaid.

Aastasadu on see vägev ehitis inimeste, laevade ja merega silmsidet pidanud. Tormistel sügisöödel on tuhanded ja tuhanded murelikud laevnikud silmapiiri uurinud. Sajandeid tagasi loodeti silmata seal lõõmavat lõkketule kuma, hilisematel aegadel gaasi- või elektrilaterna eredat valguskiirt.

Tuletorn on kiretult jälginud kõike siinsetel vetel toimunut: kuulnud suurtükikanonaadide ähvardavat kõminat, näinud merehädas olevaid laevu, vaadanud mõtlikult järele oma elu esimesele merereisile minevaile noormeestele, kogenud kohutavaid talvetorme ja nautinud hingematvalt kauneid päikeseloojanguid.

Paraku ei oska tuletornid inimkeeles rääkida. Nad eelistavad vaikida. Seda, mida need kõikide maailmamerede rannikuil asuvad monumentaalsed ehitised näinud on, suudavad ümber jutustada vaid ise mereleiba söönud inimesed, tuletornide usaldusisikud, kui nad seda soovivad. Mõned soovivad.

Kutsumusest on sündinud seegi ümberjutustus, mõned üllatavad, puhuti hingeminevad killukesed ajaloost ja inimsaatustest, sest oleme võõrdumas oma merenduslikust minevikust ja keskkonnast, kust paljud meist kas otseselt või kaudselt pärinevad.

Kingitusena mõeldud raamatu alapealkiri „Laevad, mehed ja meri" viitab teemade laiale valikule. Meie mereajaloost avatakse erinevate lugude kaudu mitmeid huvitavaid ja valdavalt südamlikke lehekülgi, neid illustreerib suur hulk seniavaldamata fotosid, joonistusi ja meremaalide reproduktsioone.

Raamatu autori suu läbi pajatab tuletorn lugusid merekirjanikest, kunstnikest-marinistidest, Atlandi ja Läänemere kalureist, mehetegusid teinud Naissaare põliste perekondade liikmeist, ühest legendaarsest meremeeste ja laevaehitajate dünastiast ja selle viimasest liikmest, lumivalge reisilaeva Vilsandi uuest elust meremaalil, uppunud laevade otsimisest ja leidmisest, uurimistööst ja muust huvitavast.

Tuntud sententsi *navigare necesse est* – meresõit on vajalik – parafraseerides paneb kirjastus lugejaile südamele: Mereraamat *necesse est*!

Vana tuletorni jutud. Laevad, mehed ja meri
Vello Mäss
136 lk
kõva köide

Uute raamatutega uude aastasse

KÜSITLENUD HELLE STEINBERG

Olivia Saar, kes TEA Kirjastuses lasteraamatute väljaandmisega tegeleb, lubab uuel aastal meeldivaid üllatusi. FOTO JÜRI J DUBOV

Järjekordne tegus aasta TEA lastekirjanduse osakonnas on lõpule jõudmas. Kuidas iseloomustate seda?

TEA Kirjastuse lastekirjanduse vanemkonsultant Olivia Saar:

Alustan veidi varasemast ajast. Süstemaatilist lasteraamatute väljaandmist alustasime 2006. aasta lõpus, seega oleme ühe olulisema kirjandusvaldkonnaga tegelenud kolm aastat.

Praeguseks on meil ilmunud üle saja lasteraamatu viiekümnelt eesti kirjanikult, aga ka tõlketeoseid.

Kui esialgu nägid trükivalgust peamiselt proosa ja luule valikkogud, siis hiljem lisandusid neile ka korduströkid, temaatilised kogumikud ja algupärandid.

Käesolev aasta nagu ka eelmised on olnud meie lasteraamatupõllul autoriterohke ja teemaderikas – meil on ilmunud sisukaid ja huvitavaid teoseid kahekümne ühelt autorilt, nende seas on viis üllatav-põnevat algupärandit Aimée Beekmanilt, Mercalt, Viiu Härmilt, Helle Laasilt ja Raivo Järvilt.

Millele pöörasite erilist tähelepanu?

Sisukusele ja vaheldusrikkusele.

Kõigepealt jälgisime, et oleks kirjanduslikult heatasemelisi ja sisult erinevaid proosa- ja luuleraamatuid. Kuna raamatud ilmuvad meil lugeja vanust silmas pidades kahes sarjas – alles lugema õppijale „Lapse oma raamatukogu" ning algkooli ja põhikooli lastele „TEA lasteraamatute varalaegas", siis loomulikult pöörame tähelepanu ka laste vanusele.

Sarjaraamatute kõrval ilmub meil ka teisi teoseid.

Kas võite selle aasta raamatutest midagi eriliselt esile tõsta? Kas oli ka üllatusi?

Pean eriliseks ja ühtlasi üllatavaks seda, et kaks meie nimekat naiskirjanikku, kes siiani ainult täiskasvanutele olid kirjutanud, jõudsid nüüd ka oma esimese lasteraamatuni.

Nimelt ilmus augustikuus Mercalt, Merle Jäägerilt vaimukas luuleraamat „Mullivesi" ja septembris Viiu Härmilt armas tüdrukuteraamat „Oh sind tüdrukut"

Üllatav oli seegi, et kunstnikult, paljude raamatute illustraatorilt Raivo Järvilt ilmus esimene lasteraamat, põnev muinasjutt „Helmeri võlupall", millele ta on ise nii teksti kirjutanud kui pildid joonistanud.

Ja loomulikult väärib esiletõstmist 111 muinasjutust koosnev „Eesti muinasjuttude kuldraamat", mis on järg eelmisel aastal ilmunud, 333 luuletust sisaldavale „Eesti lasteluule kuldraamatule".

Kuidas on sujunud koostöö kunstnikega?

Kuna kõik meie lasteraamatud on värvirõõmsalt ja rikkalikult illustreeritud, siis on meil meeldivalt tõhus ja tihe koostöö paljude kunstnikega.

Eespool nimetatud menukale „Eesti muinasjuttude kuldraamatule" tegid pilte koguni kolmkümmend seitse kunstnikku.

Me oleme püüdnud viia kokku oma loomelaadilt sobivaid kirjanikke ja kunstnikke, sest ainult kirjasõnasse sisse elades ning raamatu õhustikku tunnetades saab luua suurepäraseid pilte. Ka oleme võimaluse korral arvestanud kirjaniku sooviga teatud kindla kunstnikuga koostööd teha.

Millega rõõmustate raamatusõpru-jõulukingi ootajaid?

Lugeja lauale on juba jõudnud Juta Kaidla sündmusterikas värssmuinasjutt „Laanerahva talvepidu", mille on värvirõõmsalt illustreerinud Priit Rea. Ilmunud on ka „Eesti jõulumuinasjutte. Kuu ja tähed kuusepuul" korduströkk, jällegi Priit Rea kaunite jõulumeeleoluliste piltidega. Kindlasti väärivad kinkimist aegumatud suurteosed „Eesti lasteluule kuldraamat" ja „Eesti muinasjuttude kuldraamat" ning kõik teisedki – Aino Perviku, Heljo Männi, Aimée Beekmani, Viiu Härmi, Jaan Rannapi, Ilmar Trulli, Merca, Leelo Tungla, Eno Raua, Henno Käo, Ott Arderi, Leida Tigase, Karl-August Hindrey ja teiste teosed.

Mida huvitavat on uuel aastal oodata?

Uus aasta toob palju uusi raamatuid. Ilmub uusi ja vanu muinasjutte, seitse algupärast teost, kogumik „Lumiste luhtade lugusid" ja veel muudki.

Armastusele avatud

REIN PÕDER

Luulekogumikud on huvitavad nähtused, eriti kui need on luuletaja koostatud. Sel puhul ei saa ju kuidagi tegu olla mehaanilise kokkupanekuga, krestomaatilise lähenemisega oma ülesandele, vaid ikkagi omalaadse loominguga. Ja koostamise mõningaid tagamaid mõistad ehk alles siis selgemalt, kui vaevud tungima koostaja-luuletaja enda luuleilma. Ning teiseks, sel puhul ei tohiks vist üldse küsida, kui pikk ja täielik on kaasahaaratute nimistu või kui mitme luuletusega on keegi esindatud, selle asemel tuleks püüda tunnetada kogu üldist seesmist kokkukõla, selle häälestust.

Kutsuva pealkirjaga „Armastusega armastusest" võimaldab just niisugust vaatlust. See algab Koidulaga – kelle siis muuga! – ja lõpeb noore Ehiniga. „Lõpeb" pole muidugi õige sõna. Võiks öelda, et eesti luule jääb Armastusele (kirjutagem see sõna korraks suure algustähega) jätkuvalt valla, avatuks tulevastele autorinimedele. Kuid esitatu põhjal võib igatahes öelda, et meie luule on igati armastuserikas ja -lembene.

Kokkuvõttes on TEA Kirjastus üllitanud meie aastalõpu raamaturohkusse omanäolise luuleraamatu ja selgelt kinkeraamatu, mis lihtsalt sunnib end kätte võtma. Kujundus on tõesti säärase raamatu lahutamatu ja paeluv osa. Juba mitmendat korda sellelaadsete luulekogumike puhul tuleb tänada kunstnik Urmas Viiki leidliku, üldsegi mitte ülepakkuva teostuse eest, mis laseb igal luuletajal ja luuletusel esilekerkivalt ja individuaalselt kõlada.

Armastusega armastusest. Eesti armastusluulet
koostanud Olivia Saar
kujundanud Urmas Viik
160 lk
kõva köide

Top 10

TEA ja ILO laste ilukirjanduse 2009. aasta TOP 10

1. Eesti muinasjuttude kuldraamat
2. Eesti lasteluule kuldraamat
3. Laanerahva talvepidu
4. Eesti jõulumuinasjutte. Kuu ja tähed kuusepuul
5. Ohtlikud miljonid
6. Risto Räppar ja Nuudlipea
7. Väike autoraamat
8. Päästekoer Walter
9. Heinakübar ja Viltsuss jahivad röövleid
10. Väikesed päästjad

TEA ja ILO laste aimekirjanduse 2009. aasta TOP 10

1. TEA laste- ja noorteentsüklopeedia. I-III köide
2. Aabits
3. Suur käsitööraamat lastele
4. Kukeaabits
5. Mõistatused, vanasõnad, kõnekäänud
6. Laste suur kokaraamat
7. Meie pere jõuluraamat
8. Maleaabits
9. Liisusalmid ja lasteriimid
10. Mis kell on?

ilmunud

Laanerahva talvepidu
Juta Kaidla
kunstnik Priit Rea
40 lk
kõva köide

Sündmusterikas värssmuinasjutt „Laanerahva talvepidu" kutsub meid koos metsaelanikega toredat talvepidu pidama.Peoks on laanerahvas hoolega ettevalmistusi teinud: mäger lumest pingid ja peolaua meisterdanud, rebane oma koheva sabaga tantsuplatsi puhtaks pühkinud, kull hõbedase tähe kuuse latva viinud. Jõuluvanagi oma kingikotiga on kohal, kuis siis teisiti!

Inimese pesa
Henno Käo
kunstnik
Milvi Torim
40 lk
kõva köide

Lühijutukogumikus „Inimese pesa" on vahvaid fantaasiarikkaid lugusid ahjukollist viruskundrast, kellega lapsi hirmutatakse, hiiglasest, kes emailpotiga e-maili saadab, ning põrandaprao ja ämbliku omapärasest sõprusest. Lustakate lugude kõrval on kogumikus ka tõsisemaid, mõtisklevaid jutte, mille sisu avaneb sügavamal süvenemisel, näiteks nimijutt „Inimese pesa".

Vares keedab hernesuppi
Leida Tigane
kunstnik
Piret Mildeberg
40 lk
kõva köide

See muinasjutt pajatab vahvast varesest, kes otsustab ühestainsast herneterakesest suppi keeta. Ja kuna linnuke on lahke ning laheda loomuga, siis lubab ta kõigile metsaelanikele lusikatäie suppi maitsta anda. Mis sellest herneterakesest lõpuks saab, seda loetegi lõbus-lustakast loost „Vares keedab hernesuppi".

Piripilli-Liisu
Karl August Hindrey
kunstnik
Epp Marguste
40 lk
kõva köide

K. A. Hindrey värsslugu räägib Liisust, kes iga tühise asja pärast tõnnima pistab. Kui ta pallimängus palli ei suuda püüda või kui tema kohvitassi äärel kärbes juhtub kõndima, kukub tüdruk ulguma. Sellepärast saab ta nimeks Piripilli-Liisu. Kuid see nimi paneb teda veelgi valjemini röökima, nii et terve tuba tema pisaratest täitub.

Tähekoorem
Heljo Mänd
kunstnik
Catherine Zarip
96 lk
kõva köide

Heljo Männi mahuka valimiku „Tähekoorem" kõik luuletused kuuluvad kirjaniku luuleloomingu algusperioodi. Nagu ütleb autor ise: „See valikkogu pärineb mu luule lapsepõlvest. Ajast, mil ma ise olin noor, mu luule oli noor ja ma oskasin lapsemeelselt mõelda." Raamatust leiate mitmele põlvkonnale armsaks saanud luuletused „Oakene", „Meie laps", „Tass", „Seitse paid", „Mina ka!", „Ülane", „Sinilill", „Kullerkupp", „Ühejalatants", „Patsilaul" jpt.

Eesti jõulumuinasjutte. Kuu ja tähed kuusepuul
kunstnik
Priit Rea
96 lk
kõva köide

Põnev jõuluraamat koondab suures osas seni ilmumata muinasjutte meie tuntud kirjanikelt Lehte Hainsalult, Heljo Männilt, Aidi Vallikult, Rein Põdralt, Heiki Vilepilt, Teet Kallaselt, Kalju Saaberilt, Henno Käolt, Elar Kuusilt ja Venda Sõelsepalt. Muinasjuturaamatus leidub uudse, üllatava lahendusega lugusid jõuludest ja päkapikkudest ning talve- ja aastalõpu meeleolupilte. Ka kõneldakse siin maakera telje määrimisest, võlukirvest, põlevast rattast ning paljust muust huvitavast.

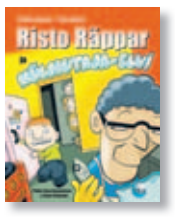

Risto Räppar ja külmutaja-Elvi
Sinikka Nopola,
Tiina Nopola
tõlkinud Kristiina Kass
kunstnikud
Aina Havukainen,
Sami Toivonen
128 lk
kõva köide

„Risto Räppar ja külmutaja-Elvi" on lõbusa Soome lasteraamatusarja „Risto Räppar" neljas osa.

Risto Räppari tädi Roosa väänab jala välja. Roosa tunneb muret, kes nüüd Ristole süüa teeb, ja kutsub appi oma sugulase, krapsaka pensionäri Elvi Räppari. Elvi kolib Risto ja Roosa kööki elama ning kavatseb nende juures lõpuks ometi korra majja lüüa.

Aga kas Elvi on lihtsalt võimukas koduabiline või varjab ta midagi teiste eest? Miks räägib ta telefonis ehtekarbist ja silmaaukudega suusamütsist? Kuhu läheb ta igal õhtul kell neli? Risto ja naabritüdruk Nelli hakkavad Elvit jälitama. Kas lastel õnnestub Elvi saladus välja uurida, enne kui midagi päris hullu juhtub?

ilmunud

Õukonnaelu Smaragdlinnas. Iraagi roheline tsoon seestpoolt
Rajiv Chandrasekaran
296 lk
pehme köide

The Times valis hiljuti Rajiv Chandrasekarani bestselleri viimase kümnendi saja parima raamatu hulka.

Roheline tsoon, Bagdad, 2003: müüriga ümbritsetud, ujumisbasseinide ja luksuslike mugavustega kompleksis alustavad Paul Bremer ja tema koalitsiooni ajutine valitsus (CPA) uue, demokraatliku Iraagi kujundamist. Personaliks idealistlikud abid, kes on valitud oma kohale peamiselt tänu vaadetele sellistes küsimustes nagu abort ja surmanuhtlus.

Raamat toob päevavalgele USA rumalused Iraagis, tegevuse ja eesmärgid okupatsiooni esimesel aastal, millel oli sõjajärgse riigi pakiliste vajadustega väga vähe pistmist. Kohustuslik lugemine igaühele, kes tahab mõista, miks asjad Iraagis nii hullusti läksid. Tõeline must komöödia, kuid kahjuks on see kõik tõsi.

Ivar Soopan, ajakirjanik Iraagis 2003–2004, lausub raamatu kohta järgmist:

„Teos kirjeldab inimeste kaudu USAs valitsenud ideoloogiat, mis võib olla poliitikutele tuttav ja tavapärane, kuid seda tülgastavam tavalisele inimesele. Raamat võiks olla kohustuslik lugemine neile, kes on valmis uskuma valitsejaid kinnisilmi, kellele eesmärk pühendab alati abinõu. Iraagi sõja teemaga pisutki kursis olevale lugejale nauditav raamat.

Autor on pääsenud neile lähedale, sest töötas mõjuvõimsas ajalehes. Seda on raamatus kõikjal tunda. Sellised privileegid olid Iraagis töötanud reporteritest vähestel, mis tõstab raamatu väärtust."

Suur pidusöök
Wimberg
pildid joonistanud
Anni Mäger
55 lk
kõva köide

Sellest raamatust leiate 12 lastele kirjutatud lühemat või pikemat juttu. Need sobivad nii ettelugemiseks väiksematele kui ka iseseisvaks lugemiseks suurematele. Seejuures rõhutab autor, et kirjutab lastele ainult selliseid luuletusi ja jutte, mis võiksid meeldida ka nende emadele ja isadele.

Mis on seljavalu?
sari „Perearsti raamatud patsiendile"
130 lk
pehme köide

„Perearsti raamatud patsiendile" on mõeldud arsti konsultatsiooni täienduseks patsiendile, kes soovib oma haiguse kohta rohkem teada saada. Need raamatud on kirjutatud juhtivate erialaspetsialistide poolt.

Eesti keeles on peagi ilmumas raamatud „Mis on seljavalu", „Mis on depressioon", „Mis on diabeet" ja „Mis on kõrge vererõhk", need on Eesti perearstide tõlgitud ja Eesti oludele kohandatud. Raamatutes on lihtsas keeles ja samm-sammult lahti seletatud, mis haigusega on tegu, millistele arstide juurde oma muredega pöörduda ja mida haige ise saab selle nimel teha, et oma eluviise ja tervist parandada. Selle abil on patsiendil lihtsam oma haigusega toime tulla ja sellega tegeleda.

Olla Armani
Renata Molho
296 lk
kõva köide

See on esimene pilguheit moelooja kiivalt kaitstud ja varjatud maailma. Autor toob meieni loo sellest, kuidas väikelinnast ja vaesest perest pärit poisist kujuneb õnneliku saatuse tahtel tuntud ja tunnustatud moelooja, kelle loomingut imetletakse ja ihaldatakse kogu maailmas. Tema suhtest ruumi, arhitektuuri, kino ja eluga. Raamat mehest, kes on legend juba oma eluajal.

Mina tapan
Giorgio Faletti
535 lk
kõva köide

Giorgio Faletti debüütromaanist „Mina tapan" on kujunenud rahvusvaheline bestseller. Raamat on tõlgitud 25 keelde ja seda on maailmas müüdud üle 5 miljoni eksemplari.

Põneviku tegevus toimub vaikses ja rahulikus Monte Carlos, linnas, kus ei juhtu kunagi mitte midagi. Ühel õhtul kõlab Radio Monte Carlo eetris kurjakuulutav hääl, mis teatab peatsest tapatööst.

Algul ei pöörata sellele mingit tähelepanu, vaid võetakse kui ühe raadiokuulaja eriti nürivõitu nalja. Ühel hommikul rammib kaid jaht, mille rooliratas on kinni seotud ja magamistoas kaks laipa – Vormel-1 valitsev maailmameister ning tema tüdruksõber. Raadios kõlanud saatuslikud sõnad on saanud tõeks...

Vanaema Ingeborgi kokaraamat
Ritta Roosaar
220 lk
kõva köide
Eesti Ekspressi raamat

Nende kaante vahele on kogutud mitme põlve kokakunst. Siit leiate üle saja retsepti ja nipi, kuidas säästlikult lihtsaid ning puhtaid maitseid kasutades oma perekonda ning sõpru rõõmustada.

Neid retsepte järgides ei tule toidupoodi liiga palju raha jätta. Lihtsuses peitubki võlu. Need on vanavanaemade, vanaemade, emade ja tütarde koos valmistatud lihtsad ja igapäevased road: salatid, soojad- ja külmad road; liha- ja kalatoidud ning muidugi magustoidud.

Meeleheitel koduperenaiste kokaraamat
288 lk
kõva köide

Bree, Susan, Gabrielle, Lynette ja Edie ei ole just päris tavalised koduperenaised. Vaatamata oma erinevustele on kõikidel perenaistel vähemalt üks sarnasus – see on armastus söögitegemise vastu. „Meeleheitel koduperenaiste kokaraamatus" jagavad sarja peategelased oma lemmikretsepte. Raamatus leidub karakteritest inspireeritud retsepte ja ka juba sarjast tuttavaid hõrgutisi. Kokku on raamatus üle 125 retsepti, mida illustreerib rohke pildimaterjal.

Slummid, Obama, hašiš ja mõttetu töö

KATKEND RAAMATU EESSÕNAST

Vabatahtlik Peeter Vihma. FOTO ERAKOGUST

Igal aastal sõidavad tuhanded vabatahtlikud Aafrikasse ja Aasiasse võitlema HIV-i, reostuse või kultuuripärandi hävitamise vastu. Rõõmsad noored peavad missioonil olles blogisid, mõned kirjutavad naastes raamatu. Enamjaolt annavad need kirjutised edasi vabatahtlikkust ümbritseva õilsuse ja ennastohverdava maailmaparandamise oreooli.

Minu kogemus Keenias oli veidi teistsugune.

Mitte et maailmaparandamine ei oleks olnud ka minu eesmärk. 2008. aasta talvel olin voluntarismikorraldajate sihtrühma täiuslik esindaja. Kuus aastat sotsioloogia õppimist oli arenenud piirideta entusiasmist närvilise lootusetuseni. Mida rohkem õppisin tundma ühiskonna toimimise telgitaguseid, seda absurdsem tundus mulle, et me neid reegleid, mis me ise maailma toimimiseks välja oleme mõelnud, muuta ei suuda. Mulle näis, et ma võingi uurima ja kirjutama jääda, kuid maailm sellest paremaks ei muutu. /—/

Vajasin ja otsisin muutust. Vabatahtlike kirjeldused oma tegemistest olid ka mind mõjutanud ja mulle näis, et teoreetiliste asemel reaalsete probleemidega rinda pistmiseks on üks humanitaarmissioon just see, mis mulle sobib. /—/

Nii ma siis kirjutasingi motivatsioonikirja ja saatsin CV konkursile, kus valiti vabatahtlikke erinevatesse Aafrika ja Aasia riikidesse. Üks Keenias läbi viidav programm tundus mulle igati sobivat. „Kogukonnapõhine linnaplaneerimine" ütles programmi tutvustus ning oli nii ebamääraselt kirjutatud, et lugesin sealt välja just seda, mida vajasin: vaesteaguli elanikega koostöös elamistingimuste parandamine. Aafrika oli ka just sobiva raskusastmega probleemide pundar, kus oma kauakogutud teoreetilisi tarkusi proovile panna.

Vabatahtliku tööst räägib siin raamatus tegelikult ainult üks lugu. Laias laastus peaks see ütlema ära, mis minu missioonist lõpuks välja kukkus. Eks allpool saab see selgemaks, aga õilsusest ja ennastohverdavusest on minu lugu üsna kaugel.

Aga sellepärast ei tahtnud ma jätta veel oma Keenia kogemusest kirjutamata. Vastupidi. Mulle tundub, et veidi teise nurga alt vaadatud, võiks vabatahtlikuna võõras riigis viibimine avardada nägemust sellisest üritusest. Kuna mina ootasin ikkagi seda, mida vabatahtlikest lugenud olin, siis korrastas juhtunu veidi minu arusaamu. Kirjutades oli lootus, et ehk vähendab see raamat tulevaste, eriti entusiastlike vabatahtliku kandidaatide võimalikke pettumusi. /—/

Seepärast, kui esimesed tagasilöögid Keenias olid vastu võetud, otsisin ja nautisin seda enam enda ümber sagivaid inimesi ja esimest viibimist Aafrika päikese all. Peamiselt inimestest see raamat räägibki – väikestest lugudest, värvikatest juhtumistest.

Aafrikas käinud eestlasi on omajagu, kuid turistina riiki läbides ei saa ehk sellist maiku tegelikust elust tollel mandril. Selle raamatuga löödud kild suurest lahmakast toob loodetavasti eksootikat veidi lähemale. Võib-olla väheneb nii ka võõrastus, mis eestlasel pahatihti neegriga suheldes tekib.

kommentaar

Tiit Pruuli, maailmarändur:
Aafrika oli *terra incognita* kuni Livingstone'i suurte reisideni. Eesti reisikirjanduses napib häid Aafrika raamatuid paraku senini. Õnneks hakkab lünk nüüd täituma. Peeter Vihma tegi vabatahtliku tööd Keenias. Ja on kirjutanud sellest ühe eheda raamatu. Koos slummide, hašiši, puskari, pohmelli ja mõttetu tööga. Peetri juttudes ilmub meie ette galerii värvikaid mustanahalisi ning õlut lürpivaid või maailma parandavaid valgeid õnneotsijaid. Ja need kaks maailma – must ja valge – on endiselt teineteisest nii pagana kaugel.

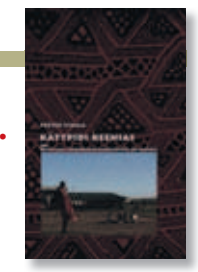

Kättpidi Keenias. Ehk kümme lugu läbikukkunud vabatahtlikult Ida-Aafrikas
Peeter Vihma
176 lk
pehme köide

Keel on mõnus mänguasi

KÜSITLENUD ANNIKA TÕNSTRÖM

Humorist A. Itskok, kõige tuttavam oled sa vist Maalehe huumorikülje lugejatele. Kui vana sa oled, kust pärit ja mis su nimi on?

Ilmale tulin Sirbi (ja Vasara) naljaküljel 21. augustil 1987. Sestsaadik olen sõnadega mänginud õige mitmel pool – kooliraamatuteni välja. Kõige rohkem Maalehes. Eesnimi on mul A, kuid toimetajad panid ikka ja jälle sellele punkti taha ja nüüd panen ise niisamuti.

Paljud su naljad põhinevadki keelemängul.

Keel on mõnus mänguasi – ei maksa suurt midagi ja hea kerge kaasas kanda. Kui ma peaks endale moto ehk moodsamalt slõugani tegema, siis ütleksin: keel mängu või meel kängu!

Äsja ilmusid sinu sulest „Kiiksuga jõulusalmid". Miks jõulusalmid ja miks just kiiksuga?

Jõuluvanast hakkas kahju! Mis tunne tal võib olla sajandat korda jutti kuulata, et jõuluvana, punanina... Või siis mõnd õnnetut salmi, kus värsimõõt lonkab riimiga võidu, sisust rääkimata. Vemmalvärsski tahab ju endale tegu ja nägu: sisuks temp küll, aga riimid olgu puhtad ja krudisevad nagu saunast tulnud.

Karikaturist Valdek Alber keeras oma piltidega vinti juurde ja kujundas mu salmikogust pisikese raamatu – hea spikriks kasutada.

Mis järgmiseks plaanis on?

Panin just kokku mahukama käsikirja „Keelesõlmed" – valik limerikke, haikusid, epigramme, spoonerisme ja muid lühinalju, sekka pikemaid kiiksuga keelelugusid, kaasautor tühjatoimetaja Villem Sakspere.

Vahel ulatan abistava sõna tõlkijale Mati Soomrele – see hull inimene tõlgib parajasti tõlkimatut – Lewis Carrolli nonsensspoeemi ehk absurdiballaadi „Snargijaht". Keele lust on luule kest.

Kiiksuga jõulusalmid
A. Itskok
kujundanud ja joonistanud
Valdek Alber
24 lk
pehme köide

„Kohalikud turud on fantastilised. Ma nautisin neid," on Anne Labrosse turgude toiduainetevalikuga rahul. FOTO JÜRI SELJAMAA

Eesti turult prantslanna kööki

KÜSITLENUD RAILI MIKK

Uues retseptikogumikus „Kodused toidud Prantsuse moodi" näitab Prantsuse suursaadiku abikaasana aastaid Eestis elanud prantslanna Anne Labrosse, kuidas kohalikku toorainet kasutades oma toidulaud kiiresti, soodsalt ja tervislikult katta.

Miks tegite just sellise kokaraamatu, mis teid inspireeris?

Mõte tekkis seoses majanduskriisi saabumisega, mille tingimustes inimesed ei tohiks loobuda heast kodumaisest ja tervislikust toidust. Püüan näidata lihtsaid ja nutikaid nippe, kuidas keerulisel ajal oma toidulaud rikkalikult katta. Teen seda peaasjalikult kohalikule toorainele toetudes ja jälgin, et maitsvast toidust saaks kätte kõik kasulikud ained ja vitamiinid, ilma et peaks selleks tervet varandust kulutama.

Kas teie arvates on eestlaste toitumises vajakajäämisi?

Nägin, kui paljud inimesed kulutasid liigselt, ostes poest valmistoitu ja poolfabrikaate või kastmeid, õlisid ja maitseainesegusid. Neid kõike saab kodus ise valmistada ning tulemus on palju maitsvam, tervislikum ja odavam.

Pikkade ja kiirete tööpäevade tõttu kipuvad inimesed oma lõunapausi edasi lükkama ja söövad hilisel õhtul, tehes seda mitte kõige tervislikumate vahendite ja kogustega.. Ikka ja jälle tahaks meelde tuletada, et õhtusööki on parem alustada näiteks lihtsa köögiviljapähklisalatiga, ning lõpetama ei pea seda rammusa koogi või magustoiduga, vaid piisab puuviljadest ja juustust või jogurtist. Vähem soola, suhkrut ja rasvu – on minu põhimõte.

Millised on põhilised erinevused eestlase ja prantslase toitumisharjumuste vahel?

Paljusid tooraineid ja ürte kasutavad prantslased teistmoodi. Ka küpsetamisviisid on erinevad. Prantsusmaal

Meeleolukas jõulurull.

on väga populaarne pikaajaline hautamine. Palju kasutatakse erinevate lihatükkide marineerimist. Ei pea alati sisevõi välisfileed ostma. Ka odavamast toorainest saab isetehtud kastmete, marinaadide ja maitseainesegudega suurepärase tulemuse. Eestlase taldrikul on liiga palju erinevaid asju, kuid samas liiga kitsas köögiviljade valik. Ma ei ütle, et see puudutab kõiki eestlasi, aga on veel väga palju neid, kes ei ole asunud läbi toitumisharjumuste muutmise oma tervist parandama.

Prantsusmaa koolides toimub juba kakskümmend viis aastat järjest tervisliku toitumise nädal ja seda on saatnud tohutu edu. Juba maast madalast aidatakse inimestel kujundada õigeid toitumisharjumusi, mille tulemuseks on pikem eluiga ja tervishoiule kuluvate summade oluline vähenemine. Gastronoomia ja toiduvalmistamine on Prantsusmaa kultuuri osa. Meid on kasvatatud ja õpetatud head toitu valmistama ja selllest rõõmu tundma. Perele toiduvalmistamine näitab hoolimist ja oma aja teistele kinkimist. Sööge pere ja sõpradega koos, nautige üksteist ja tervislikku kõhutäidet.

Milline on meie kohalik tooraine? Kas kauplustes saadaolev on piisavalt laia valikuga?

Kohalikud turud on fantastilised. Ma tõeliselt nautisin neid: kvaliteetne liha, lai valik köögi- ja puuvilju, seeni ning palju muud. Poodides seevastu on liiga vähe kohalikke tooteid. Miks ei võiks olla suurem valik eestimaiseid moose, te oskate neid ju suurepäraselt teha. Sama kehtib köögiviljade kohta. Välismaised viljad on pärast kuudepikkust reisi külmutusveokites kaotanud kaheksakümmend protsenti oma vitamiinidest. Ka külmutatud toodete seas leidub väga vähe eestimaist. Kui lähed sisseoste tegema, keskendu kodumaisele, märka head toodet või toiduainet.

Mille poolest erineb teie uus retseptikogumik aasta tagasi ilmunud raamatust „Minu Prantsuse toidud Eestis"?

See on praktiline retseptikogumik. Paigutasime retseptid teemade järgi erinevatesse vihikutesse: nii on neid mugav käsitseda ja lihtne sisseostude tegemiseks poodi kaasa võtta. Lihtsa valmistuskäiguga toidud inspireerivad ise rohkem süüa tegema ja üha uusi ja uusi retsepte koostama, mis oleksid odavad, maitsvad ja tervislikud. Võiks vist öelda, et neis raamatutes on eestlaste jaoks ära unustatud vana. Kindlasti ei saa mainimata jätta ilusat ja maitsekat kujundust ning suurepäraseid fotosid. Need kõik on väga erilised.

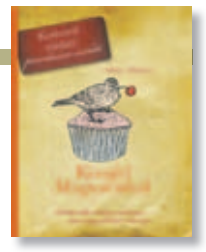

Kodused toidud Prantsuse moodi. Koogid ja magustoidud
50 lk
pehme köide

ilmunud

Elle Kull. Unes ja ilmsi
Hille Karm
218 lk
kõva köide

Ema. Abikaasa. Erakordselt ilus inimene. Näitleja. Ukuaru Minna. UNICEFi Eesti Rahvuskomitee president. Riigikogu X koosseisu liige. MTÜ Heategevuskeskus juht. Taas Riigikogu liige. Osa neist rollidest on teatrist, osa eluteatrist. „Ükski neist pole kõige tähtsam," raputab Elle pead. „Need on, mis välja paistavad. MISKI MUU on peamine." Mis on peamine Elle Kulli elus? Vastuse annab ajakirja Eesti Naine eluloosarja järjekordne raamat „Unes ja ilmsi".

Aastaaegade aken
Mati Kose
120 lk
kõva köide

"Iga aasta ilmakell tiksub oma kordumatut rütmi, kuhjates uusi kogemusi. Just samamoodi ainuomaselt kui ladestuvad juurdekasvu rütmid puude aastarõngaste mällu. Meie pisikese maalapi mitmekesises looduses avab aastaaegade vaheldumine lõpmatult huvitavaid ja innustavaid vaateid. Siin või sealpool aknaruute." Tuntud loodusfotograaf Mati Kose vaatab oma kaunis kinkeraamatus „Aastaaegade aken" Eesti aastaaegade mustrisse, jagades lugejaga-vaatajaga oma kogemusi ja meeleolusid nii pildis kui sõnas.

Suur nõiaraamat
252 lk
pehme köide

Nõiad ei ole kurjad kongninaga tegelased muinasjuttudest, selle nimega võiks kutsuda kümneid kaardimoore, inglite nägijaid ja kätega ravijaid üle terve Eesti. Selgeltnägija Nastja, Lille Lindmäe, Vigala Sass ja Mai-Agatha Väljataga – kõik nad on mingil moel tavainimesele mõistetamatu „nõiaväega" seotud. Raamatusse koondasime üle poolesaja müstilise inimese lood ja seadsime need kaante vahele nii, et oleks mõistetav, mis on nõial ja nõial vahet.

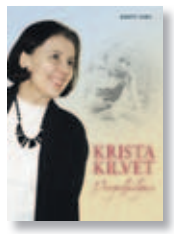

Krista Kilvet. Peegelpilgus
Kertu Saks
208 lk
kõva köide

Raamat raadiohääle, poliitiku ja diplomaadi Krista Kilveti (1946–2009) ning tema tütre mälestustest, perest, kodust, tööst ja pürgimustest. Vestlusi emast ja emaga ilmestavad fotod, kirjad ja dokumendid perearhiivist. „Kui kirjutada lubasin, pidasin kõige huvitavamaks just ema poliitiku ja diplomaadi aastaid: mida tehti, kellega tehti, mis saavutati ja kuidas?," ütleb Kertu Saks. „Saavutuse ja nimede paraad. Kirjutasin ja kustutasin, kirjutasin ja kustutasin. Kui raamatu keskseks oleks jäänud need teemad, oleks sellest saanud järjekordne keda-mina-kõik-elus-tundnud-olen raamat. See pole selline raamat. Esmalt on see raamat emast kui naisest – siis väikese Krista Kanteri kujunemisest Krista Kilvetiks. Teiseks on see raamat „armastuse lugu". See on ema ja isa (Kaarel Kilveti) lugu. Kolmandaks ongi see raamat „pereväärtustest". Nende väärtustamine kas on või ei ole geenidega kaasa antud."

Väike saiaraamat
Lia Virkus
100 lk
kõva köide

Kui akna taga puhuvad tuuled, krabistab vihm või paugub pakane, tasub küpsetamisained välja võtta, sest küpsetamine on mõnus tegevus, mis ei eelda kalleid tooraineid ning mille tulemus paitab kõhtu. „Väike saiaraamat" selgitab, mida peaks pärmitainast tehes kindlasti teadma ja tutvustab 45 uut imehead saiaretsepti, mille peal saadud teadmisi kohe katsetada. Valikus on nii suured saiad, sealhulgas soolased ja magusad kringlid, kui ka väikesed

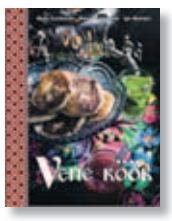

Vene köök
Maria Zažtšžirinski, Roman Zasžtsžerinski, Igor Andrejev
160 lk
kõva köide

See on esimene raamat uuest, rahvuskööke tutvustavast sarjast. Selles raamatus teeme süvitsi tutvust vene koduköögi saladustega, kus katlad vaaritavad lisaks pelmeenidele hõrku pardisuppi, lambaraguud ja vareenikuid, ahjus küpsevad maksapirukad või Napoleoni kook ja palju-palju muud. Roman Zasžtžerinski ja Igor Andrejev on igapäevaelus restoranide peakokad, vanaema käe all aga valmistavad meile oma lapsepõlvemaitseid.

Nigella ekspress
Nigella Lawson
392 lk
kõva köide

Kõikidel armastatud telekoka austajatel on nüüd ainulaadne võimalus soetada tema sulest ilmunud kokaraamat eesti keeles. Nigella deviis on lihtne: minimaalne stress maksimaalse naudingu nimel. Kiirtoit ei ole pärast Nigella ekspresstoitude raamatut enam endine: tema road ei ole iial liiga lihtsad ega igavad, kuid on alati kergesti ja kiiresti tehtavad ning maitsvad.

Ristsõnastik 2010
548 lk
pehme köide

„Ristsõnastik 2010" on koostatud spetsiaalselt ristsõnakoostaja ootusi silmas pidades. Mahukas raamatus on üle 22 000 märksõna, mis hõlmavad kõiki tähtsamaid valdkondi: geograafiat, loodust, personaaliat ja inimkultuuri. Raamat on üles ehitatud nii, et lahendaja leiab puuduoleva sõna kiiresti ja vaevata. Uue ja täiustatud trüki on kokku pannud Eesti parimad ristsõnakoostajad.

Mängime ja võimleme beebiga
96 lk
pehmed köide

Värsketele lastevanematele mõeldud raamat pakub häid ideid beebiga tegelemiseks. Raamatusse on kogutud arendavaid harjutusi alates esimesest elukuust, eakohaseid mänge titaga ning koduvannis ujutamise õpetus. Asjalik materjal tugineb lastearstide, -psühholoogide ja beebikoolitajate soovitustele, mis on viimastel aastatel avaldatud ajakirjas „Beebi".

ilmumas

Lasteaia-legendid ehk mida on lastel õnnelikuks olemiseks vaja

Kai Kens
64 lk
kõva köide

Kaasaegsed muinasjutud „Lasteaia linnalegendid ehk mida on lapse õnnelikuks olemiseks vaja” on mõeldud koolieelses eas lastele. Need aitavad ilmestada riikliku õppekava „Mina ja keskkond” teemasid, sest pajatavad asjadest, mida kõik lapsed peaksid teadma. Neid lugusid jutustades saame kuulajale näidata, kuidas olla hea. On uskumatu, kuidas mõjutab lapse käitumist jõuluaeg ja teadmine, et päkapikk jälgib tema tegemisi. Selle raamatu abil saame päkapikkude head mõju pikendada. Vaimsus mõjutab kindlasti lapse head käekäiku. Nii ka raamat, mis peegeldab esivanemate vaimsust ja pärandkultuuri. Talletatud on mälestus masust, sest lõpuks kannatavad täiskasvanute valede otsuste tulemusena lapsed, kes saavad olla õnnelikud vaid juhul, kui seda on nende vanemad.

Kassipoeg Võilill

Aleksei Turovski
40 lk
kõva köide

Kõige väiksemale lugejale mõeldud muinasjutus arenevad sündmused ja seiklused ühes toredas kassiperekonnas. Kassiperekonnas on perema ja peretädi koos oma vanemate ja nooremate poegadega. Kogu loo teeb põnevaks asjaolu, et perekonnas on kõige noorem nurruv võilill. Ta oskab teha kõike, mida üks kassipoeg teha oskab, välja arvatud hüpata, joosta ja ronida – ta on ju VÕILILL, kõige heasüdamlikum ja lõbusam, kes kasvab ühe koha peal. Muinasjutus on kasside käitumist ja iseloomu kirjeldatud märkide kaudu, et ka kõige väiksemad lugejad mõistaksid kasside olemust.

Maailma mõõtmine

Daniel Kehlmann
294 lk
kõva köide

18. sajandi lõpul hakkavad kaks noort sakslast mõõtma maailma. Üks neist, Alexander von Humboldt, seikleb ürgmetsades ja steppides, reisib Orinoco jõel, maitseb mürki, loendab täisid indiaanlaste peas, ronib aukudesse maa sees, kohtub merekoletiste ja inimsööjatega. Teine aga, matemaatik ja astronoom Carl Friedrich Gauss, kes ei suuda elada naisteta ja ometi ronib pulmaöölgi voodist välja, et pähe tulnud valem kirja panna, ei pea selleks lahkuma kodusest Göttingenist, et tõestada ruumi kõverust. Mehed kohtuvad 1828. aastal Berliinis, kui nad on juba vanad, kuulsad ja ekstsentrilised. Kehlmann kirjutab humoorikalt kahe geeniuse elust, sellest, kuidas nad balansseerivad üksinduse ja armastuse, naeruväärsuse ja geniaalsuse, ebaõnnestumise ja edu piiril. „Maailma mõõtmine” on sädelev filosoofiline seiklusromaan.

Seitse lugu, mis on osa loost, mis on osa loost

Kristel Kaljund

Saksa kultuuriruumi hetkel vast menukaima kirjaniku Daniel Kehlmanni sulest ilmus eelmisel aastal eesti keeles „Maailma mõõtmine”. Sel aastal tuleb välja Kehlmanni järjekorras seitsmes romaan „Kuulsus” – kuulsa kirjaniku kuulsusest kõnelev kirjatükk.

Autor on selle pealkirjastanud kui „Romaan seitsmes novellis” ning tegemist ongi omamoodi kirjandusteadusliku eksperimendiga. Kehlmann segab selles stiile ja teemasid, tegelasi ja reaalsusi nagu mustkunstnik kaardipakki. Noor autor on kõigis oma teostes ikka ja jälle eri viisil keskendunud teemale tegelikkus versus väljamõeldis – viimases romaanis keerab ta vindi põhjalikult üle, nii et igal tegelasel on võimalus astuda reaalsuse lavale kord „tegelikult”, kord tegelasena, kord loojana, kord aga piiludes kardina vahelt (näiteks prominentselt plakatilt).

Üksteisesse põimunud lugude tegelasi ühendab – enam kui reaalsus – moodne tehnika, mis teeb maailmast omamoodi ruumita paiga. Mobiiltelefonid, elektronpost, internetiavarused, lennukid ja üleilmastumine teevad paljugi võimalikuks, kätkedes endas samas loodud reaalsuse hävimise ohtu, kui akulaadija jääb maha, telefonioperaator teeb vigu või lihtsalt inimese endise võimsusega aju ja tunded ei suuda uue maailma võimalustega kaasa minna.

Daniel Kehlmanni romaani „Kuulsus” tõlkija Kristel Kaljund pisipojaga. Foto erakogu

Sest inimene on kogu selle tehnilise arengu juures jäänud ikka inimeseks – see sõnum jõuab lugejani läbi igikestvate teemade nagu elu ja surm, armastus ja reetmine, edu ja läbikukkumine, sära ja keskpärasus, igapäev ja väljapääs sellest.

Kuulsus

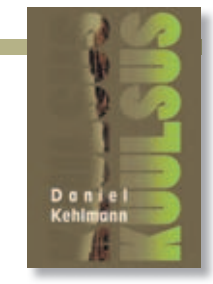

Daniel Kehlmann
tõlkinud
Kristel Kaljund
128 lk
kõva köide

Muinasjuttudest luule ja elulooni

Terje Metsavas

„Uued eesti muinasjutud” on kogumik fantaasiarikkaid lugusid, mis kõnelevad tänapäeva elu olulistest teemadest. Nende nüüdisaegsete lugude autorid pole oma igapäevaelus kõik sugugi kirjanikud, kuid igaüks neist on leidnud end ümbritsevast elust teema, millest kirja panna oma tänapäevane muinaslugu. Neisse lugudesse on põimitud aegumatud õpetussõnad ning esiisade ja -emade elutarkus.

Muinaslood kõnelevad meile heast ja kurjast, armastusest ja vihkamisest, ilusast ja inetust, hoolimisest ja ükskõiksusest, tarkusest ja taipamatusest. Ja nagu muinasjuttudes ikka, jääb ka neis lugudes võidutsema tark, õige ja hea.

Pildid selles raamatus pärinevad samuti erinevatelt autoritelt – iga kunstnik on maalinud lugeja ette muinasloo just sellisena, nagu tema seda oma vaimusilmas on näinud, lisades loo sisule omakorda uut väge.

Soovime, et see raamat puudutaks nii väikese kui ka suure inimese südant ning suunaks mõtlema olulise üle elus. Soovime, et neist muinaslugudest igaühele tarkusetera kooruks, ja julgustame enda ümber ringi vaadates üles leidma ka päris oma muinasjutu, mis kas või üksnes oma lähedastele edasi jutustatuna aitaks maailma paremaks muuta.

Doris Kareva muinasjutu „Lindude koosolek” juurde on joonistanud pildi Catherine Zarip. Illustratsioon raamatust

Muinasjutud on kirjutanud Doris Kareva, Andres Noormets, Juhani Püttsepp, Piret Raud, Jürgen Rooste, Siiri Sisask, Tanel Veenre ja Hannes Võrno.

Pildid on joonistanud Katrin Ehrlich, Heiki Ernits, Kadri Ilves, Kirke Kangro, Regina Lukk-Toompere, Jüri Mildeberg, Viive Noor, Juss Piho, Marja-Liisa Plats, Priit Rea, Tiina Mariam Reinsalu, Catherine Zarip.

Uued eesti muinasjutud

toimetanud
Terje Metsavas
kujundanud
Ivi Piibeleht
108 lk
kõva köide

ilmunud

Aeroplaan esimesest pilgust

Jim Ollinovski
koostanud
Mart Velsker ja
Epp Ollino
illustratsioonid
Jim Ollinovski
176 lk
pehme köide

Jim Ollinovski pseudonüümi kasutas Ott Ollino, kes oli pärit Elvast ja hukkus noorelt 1993. aastal. Autori nelja aasta jooksul valminud looming on üllatavalt kõrgetasemeline, mitmekesine ja peegeldab sellisena ka noore autori otsinguid. Mõjutusi on 20. sajandi Euroopa avangardsetest kirjandusvooludest, mütoloogiliste maailmade uurimisest, filosoofiast, rock-kultuurist jm, kuid samas pole autor jäänud pelgalt mõjualuseks, vaid on oma parimates luuletustes leidnud sellise kirjutamisviisi, mis teda teistest luuletajatest eristab.

Ingrid Bergman

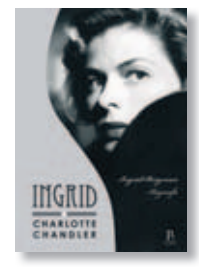

Biograafia
Charlotte Chandler
tõlkinud
Anu Lamp
320 lk
kõva köide

Tiina Lokk, filmiteadlane, PÖFF-i direktor iseloomustab raamatut nii: „„Ingrid” ei ole päris tavaline staariraamat, siin ei üritata lugejaga manipuleerida, jutustades ümber glamuuriga ääristatud madalaid intriige. Asjalikult lahti kirjutatud osatäitmised eri filmides vahelduvad soojade mälestustega lähedastelt kolleegidelt, sõpradelt ja pereliikmetelt. Kõneldes Ingridist, avavad nad inimestena ka ennast ja see on ääretult huvitav. Mitte vähem oluline pole see, et meil võimaldatakse mõista euroopaliku ja ameerikaliku filmitootmise erisusi ning aduda atmosfääri, mille keskel vaiksel moel hargneb lahti tugeva ja targa naise saatus – tema kirg näitlemise ja sügav armastus oma laste vastu. Ingridist kui näitlejast pean ma väga: nõudis suurt julgust ja meelekindlust vastandada loomulikkus nii välimuses kui ka mängustiilis 40-ndate Hollywoodi glamuurile ja ülespuhvitusele. ”

Tubakapood

Fernando Pessoa
Alvaro de Campose viimased luuletused
tõlkinud Tõnu Õnnepalu
144 lk
kõva köide

Álvaro de Campos oli Glasgow laevandusinsener, kes kirjutas parema osa Fernando Pessoa (1888–1936) luulest. Ka nii võib öelda. Aga just Camposes on koos terve meie rahutu 20. sajand: selgus teadmatuses, iroonia usus, igatsus vaikse kellatiksumise järele kadunud lapsepõlves, kadunud rahus. Kogumik esitab huvitavama osa Pessoa elu lõpuaastate luulest, milles kuulsa lissabonlase stiil ja eluvaade on justkui kristalliseerunud. Lisaks tõlkija ülevaade Fernando Pessoa elust ja tema paljude „teisikute” loomingust.